

OPINIA

națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național, editată de FUNDAȚIA "ROMÂNIA DE MÂINE"

Tranziția din perspectiva intereselor naționale Funcționalitatea statului de drept

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

La cinci ani după evenimentele din decembrie 1989, una dintre problemele controversate, asupra căreia se revine doar sporadic, aproape numai conjunctural din partea mai tuturor forțelor social-politice, fie ele la putere sau în opoziție, este problema funcționalității statului de drept. Invocat frecvent în declarații de principiu sau în discursuri politice de ocazie, conceptul pare a fi înțeles cel mai adesea unilateral, statului de drept conferindu-i-se rolul de "scut" sau "pavăză" a unor interese parțiale, partizane, deci de "apărător" sau "arbitru" al unei anumite politici. Este o situație similară cu înțelegerea, poate acum depășită, a democrației pluraliste drept "libertatea de a face orice", indiferent de voința sau interesele altora; cu alte cuvinte, echivalarea normelor democratice cu teritoriul incontrolabil și exploziv social al anarhiei. Se poate spune că, în fapt, tocmai "gesturile stradale", "bunul plac" și actele de guvernare improvizate, ce au însoțit o vreme "revoluția română", au compromis sau slăbit necesara funcționalitate a statului de drept, împiedicând exprimarea prin prevederile constituționale potrivit cărora "nimeni nu este mai presus de lege". Mai direct spus, este vorba despre "tratarea selectivă" de către unele forțe sociale și politice - partide, sindicate, structuri de conducere colectivă din întreprinderi și instituții - dar și de către persoane fizice, mai mult sau mai puțin reprezentative - a drepturilor și îndatoririlor, despre tendința de a ocoli sau ignora legea dacă aceasta nu permite atingerea anumitor scopuri, acreditându-se ideea, în fond vulgarizatoare, că statul de drept acordă... numai drepturi. Este concepția la umbra căreia au crescut abuzurile și a înflorit corupția tranziției, îndeosebi în economie, dar și în alte domenii.

Am abordat anterior noțiunea sau conceptul de stat de drept, asupra căruia pot exista, se înțelege, opinii diverse, dar nu atât de diferite și contradictorii încât să anuleze esența, funcționalitatea acestor instituții vitale a libertăților umane și democrației sociale autentice. Așa cum au subliniat analiștii occidentali ai proceselor tranziției, "în

orice caz, soluția prin care poți să dai drepturilor fundamentale puterea necesară pentru a se impune este ordinea de drept", o ordine "fără îndoială atotcuprinzătoare, cel puțin în măsura în care sunt respectate regulile jocului democratic", importante fiind "găsirea echilibrului între controale și îngrijiri, pe de o parte, și abilitatea guvernelor de a guverna, pe de alta", mai ales că "ordinea de drept nu înseamnă doar să ai la îndemână textul legii la care să poți face referire; ci mai degrabă substanța efectivă a acestor texte - care poate fi în cele din urmă garantată numai de un judiciar independent, considerat a fi incompatibil și cinstit, și care îi include pe cei ce apără însăși Constituția și principiile ei"¹).

(Continuare în pag. 6)

Unirea Principatelor Române sub semnul înnoirilor europene

1859 - 24 ianuarie - 1995

Pe baricadele revoluției de la 1848 s-au semnat actele de naștere ale noii Europe. Se ridicau stindardele independenței și suveranității, ale libertății popoarelor care vor da noul curs al civilizației Europei. Politica de decizie a destinelor națiunilor începea să iasă din seifurile imperiale și să fie tot mai cunoscută de reprezentanțele politice, de categorii tot mai largi ale opiniei publice, tot mai activă.

Tensiunile pe continent, radicalizarea postpașoptistă, războaiele anunțau mutații de fond pentru o importantă arie a Europei. Războiul Crimeii ruso-turc, deschisese, în

Scoala și cultul efortului

Acad. Radu P. VOINEA

pag. 8

Privatizarea în dezbatere

la Academia de Studii
pentru Dezvoltarea
Economică

și Socială a României
din cadrul Fundației
"România de Măine"

Prof. dr. Gheorghe

POPESCU,

Dr. Constantin CIUTACU,

Gh. STROE,

prof. dr. Dumitru PUGNA.

pag. 4-5

Prof. univ. dr. doc.
Titu GEORGESCU

(Continuare în pag. 6)

Pledoarie pentru specificul național în știință

Acad. ȘTEFAN MILCU

Este cunoscut aforismul datorat lui Pasteur ("dacă știința n-are patrie, savantul are una!"), care implică recunoașterea, în același timp, a unei responsabilități și a unui specific imprimat în activitatea creatoare din știință. În ceea ce ne privește, susținem realitatea acestui specific național, determinat de numeroși factori cu dimensiuni personale, sociale, istorice și structurale ale științei. Problema acestui specific este, deci, mult mai complexă în definierea ei.

În primul rând, mă voi referi la structura neomogenă a științei: teoretică, fundamentală, aplicativă sau operațională. O evaluare a științei cu specific național mai restrâns este reprezentată de cea teoretică, fundamentală și operațională sau metodică în Tratatul despre Introducere în studiul medicinei experimentale, elaborat de Claude Bernard în anul 1865. Sunt prezentate și comentate aici principiile și regulile obligatorii ale oricărei activități crea-

toare în știință. Dominanta lor este teoretică și metodică. Adevărul științific și metodele prin care-l obținem sunt unice și obligatorii, indiferent în ce țară sunt executate.

Situația se schimbă în cercetarea aplicativă, aplicată sau de dezvoltare, după termenul folosit în prezent. În aceste domenii, specificul național se exorită cu o logică proprie orizontului istoric, economic și social. Exemplul țării noastre este demonstrativ din acest punct de vedere prin obligația ce-i revine științei să contribuie la rezolvarea acestor probleme. Argumentarea acestui specific în prezent este evidentă, întrucât știința trebuie obligatoriu să contribuie la rezolvarea numeroaselor probleme ale perioadei de tranziție, ce au un puternic specific național.

În concluzia acestui scurt eseu, trebuie să ținem seama că știința are o structură bivalentă, orientată universal dar, în același timp, și un specific național.

La aniversarea academicianului Alexandru Bărlădeanu

În acest sfârșit de ianuarie, academicianul Alexandru Bărlădeanu împlinște optzeci și patru de ani. Toți cei ce-l cunosc și-l iubesc îi urează "La mulți ani!" și-i doresc sănătate și multe satisfacții.

L-am cunoscut mai bine pe la începutul anilor '60, în vremea în care Alexandru Bărlădeanu se număra printre conducătorii de seamă ai partidului și statului. Avusese priceperea și, mai ales curajul, să-i înfrunte deschis pe sovietici și să se opună planurilor lor de integrare a României într-un CAER, în care fiecare "țară frățescă" ar fi fost obligată să se specializeze într-un anumit domeniu de producție, așa cum ar fi poruncit Moscova. Luase parte nemijlocit la elaborarea Declarației Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, din aprilie 1964. Documentul trasa coordonatele politicii noastre internaționale, bazate pe principiile independenței și suveranității naționale, și orienta demersul nostru extern spre o largă concurență cu toate țările, în condiții de deplină egalitate și de respect mutual. Erau tot atâtea jaloane politice, care dădeau expresie intereselor profunde ale poporului român și aveau să modeleze altfel chipul României în lume.

Mic de statură, cu un glas bariton foarte expresiv și cu o privire concentrată, Alexandru Bărlădeanu vorbea puțin și totdeauna la obiect. Inteligența sa, remarcabilă prin logica și arta cu care știa să infirmе argumentele interlocutorului, era însoțită în mod firesc de o implacabilă ironie. Numai că ieșirile lui malițioase contrastau, ieri ca și azi, cu omenia și bunătatea care-i sunt proprii. De-a lungul anilor, nu a încetat să-i ajute pe unii și pe alții, în mod dezinteresat și cu o simplitate care emoționează. Cred că uneori este și timid, ba are și naivitatea de bună calitate a oamenilor superiori. Iubește frumosul, teatrul, pictura și muzica, animalele și natura.

După ce, în 1971, a fost îndepărtat din conducerea P.C.R., Alexandru Bărlădeanu a trăit o lungă "traversare a deșertului". Participarea sa la "scrișoarea celor șase" în primăvara lui 1989 și apoi la evenimentele din decembrie, care au înlăturat vechiul regim totalitar și au deschis drumul instaurării unui nou model de societate în România, l-a readus pe scena politică a țării. Membru al Consiliului Frontului Salvării Naționale și apoi al CPUN, Alexandru Bărlădeanu a devenit, după alegerile din mai 1990, președinte al Senatului, unde s-a impus ca un conducător ferm și înțelept. Opoziția, gazeții de mână a șaptea, cameleoni de tot soiul i-au reproșat trecutul comunist, i-au născocit o biografie grotescă, l-au învinuit de toate relele. Dar el și-a văzut mai departe de treabă, cu o consecvență și o vitalitate pe care puțini octogenari mai pot să le aibă. Lipsit de ambiții carieriste, nu a încetat să-și slujească țara pe drumul lung și anevoios pe care merge în prezent. Personalitatea sa îi surprinde pe unii și-i irită pe alții. Puțini sunt cei ce știu să-i aprecieze cum se cuvine rigoarea intelectuală, puterea de muncă, franchețea, generozitatea și să folosească sfaturile eminentului economist.

La vârsta senectuții, Alexandru Bărlădeanu nu pregetă să urmărească cu luciditate și interes și să comenteze transformările prin care trece țara. Generațiile mai tinere de intelectuali și de oameni politici, care vor să se afirme în viața noastră publică, ar trebui să vadă în el un model de urmat pentru cel puțin o trăsătură majoră a firii sale: tăria de caracter, de care cam ducem lipsă pe meleagurile noastre.

Valentin LIPATTI

COLEGIILE REVISTEI "OPINIA NAȚIONALĂ"

COLEGIUL PENTRU REFORMĂ ȘI RELANSAREA ECONOMIEI NAȚIONALE

- Acad. Alexandru Bărlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N. N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof. dr. Constantin Ionete
- Prof. dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu
- Prof. dr. doc. Alexandru Zanfir
- Prof. dr. Mircea Druc
- Prof. dr. Alexandru Albu
- Prof. dr. Mihai Părăluță
- Prof. dr. Gheorghe Zaman
- Prof. dr. Petre Mălcome
- Prof. dr. Mihai Dumitrescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE ȘTIINȚEI ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

- Acad. Ștefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Ștefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Ștefan I. Ștefănescu
- Acad. Marius Peculea
- Prof. dr. Liviu Maior
- Prof. dr. Grigore Brâncuș
- Prof. dr. Dan Ghiocel
- Prof. dr. Emil Tocaci
- Prof. dr. doc. Grigore Posea
- Prof. dr. Gheorghe Secară
- Prof. dr. g-ral (rez.) Emil Mihuleac

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE CULTURII ȘI ARTEI

- Acad. Eugen Simion
- Prof. dr. Alexandru Boboc, membru corespondent al Academiei Române
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Paul Everac
- Dinu Săraru
- Prof. dr. Ion Dodu Bălan
- Prof. dr. Victor Giuleanu
- Dumitru Radu Popescu
- Paul Anghel

COLEGIUL PENTRU IDEEA NAȚIONALĂ ȘI SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA

- Prof. dr. Aurelian Bondrea
- Prof. dr. Mitropolit Antonie Plămădeală
- Prof. dr. Ioan Scurtu
- Prof. dr. doc. Titu Georgescu
- Prof. dr. Ștefan Lache
- Prof. dr. Gheorghe I. Ioniță

- Adrian Păunescu
- Prof. dr. Ion Rebedeu
- Prof. dr. Ion Mihail Popescu
- Prof. dr. Gheorghe Cazan
- Prof. dr. Ion Tudosescu
- Prof. dr. Tiberiu Nicola
- Prof. dr. Virgil Constantinescu

COLEGIUL PENTRU DOCTRINE POLITICE ȘI PROBLEME ALE RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE

- Valentin Lipatti
- Dr. Ion Mitran
- Prof. dr. Florea Dudiță
- Prof. dr. Mircea Nicolaescu
- Prof. dr. Marin Voiculescu
- Ion Mărgineanu
- Dan Lăzărescu
- Prof. dr. Ion Zară
- Prof. dr. Constantin Mecu
- Prof. dr. Marin Nedelea
- Prof. dr. Constantin Vlad

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE SĂNĂȚĂȚII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

- Acad. Nicolae Cajal
- Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnic
- G-ral dr. Gheorghe Niculescu, membru de onoare al Academiei Române
- Prof. dr. doc. Iulian Mincu
- Prof. dr. doc. Victor Ciobanu
- Prof. dr. Caius Traian Dragomir
- Prof. dr. Andrei Firică
- Prof. dr. Dorin Sarafoleanu
- Prof. dr. Ioan Pop D. Popa
- Prof. dr. Ștefan Costea

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE JUSTIȚIEI, STATULUI DE DREPT ȘI DEMOCRAȚIEI

- Acad. Valentin Georgescu
- Acad. Ion Filipescu
- Acad. Vasile Gînea
- Prof. dr. Antonie Iorgovan
- Prof. dr. Adam Popescu
- Prof. dr. Nicolae Popa
- Prof. dr. Ion Neagu
- Prof. dr. Andrei Popescu
- Prof. dr. Ionel Cloșcă
- Prof. dr. Mihai Meriea
- Prof. dr. Mircea Stroia

Director:

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

In memoriam Ludwig Grünberg

Este dificil să scrii despre Ludwig Grünberg la doar o zi după ce țărâna a fost aruncată peste coșciugul care îi înghițișe trupul firav.

Durerea este însă vie și întrebările care vin către noi atunci când gândim ieșirea din viață a unui om sunt atât de numeroase și grele, încât poate ar fi mai bine să lăsăm timpul să facă, el, posibile niște decantări necesare.

Totuși, în ce mă privește, cred că, sunt de spus, încă de acum, câteva vorbe. Iată-le în cea mai strânsă sinteză a lor:

L-am cunoscut parcă în illo tempore. Era în 1951, la Liceul "Mihai Viteazul" din București. Atunci, Ludwig era stea de primă mărime a școlii. A venit, apoi, Facultatea de Filosofie a Universității din București. Când el pleca din Facultate, eu intram. În Facultate a fost un student eminent. Au urmat anii unui profesor strălucit. Studentii de la ASE, și nu numai ei, l-au admirat pe Ludwig Grünberg pentru marea lui iubire a filosofiei, pentru arta transmiterii înțelepciunii și, îndeosebi, pentru neliniștile profesorului și gânditorului. Cursul său de *Axiologie* a fost o adevărată încântare pentru studenții Facultății de Filosofie și Jurnalistică a Universității "Spiru Haret". La rândul său, își iubea studenții și credea în ei.

Nu avem cum a nu invoca acum, fie și în treacăt, impactul istoriei care a fost și a celei care

este asupra acelora care s-au ocupat cu filosofia. Viața nu s-a durat doar din flori; nici numai din spini. Ea a fost o acumulare de ceea ce poartă fiecare în sine și de receptare, cu ce avea fiecare ca bogăție culturală, a evenimentelor de toate felurile. A fost, vreau să zic, complexă, dar, din când în când, parcă mai mult decât atât. Ludwig Grünberg a fost dintre cei care au privit mereu, în felul lui istoria, a primit-o, a respins-o (uneori), a trăit-o, cum îl știu, cu ardere vizibilă nu doar de către prietenii săi.

Un asemenea mod de trăire nu este scutit de riscuri. Și le-a asumat cât a putut. Ludwig Grünberg n-a glumit cu el însuși, deși lăsa aparența că glumește cu orice. Cărțile lui sunt proba unei temeinice și vaste cunoașteri a filosofiei, a unei veritabile patimi, a căutărilor adevărate și a adevărului. Într-o viitoare istorie a filosofiei românești, Ludwig Grünberg își va avea un loc bine meritat.

Sfârșitul vieții l-a prins ca pe unul care și-a rămas credincios sieși, ideilor pe care le-a făcut publice în cursurile și căutărilor sale. Fenomenul este rar în societatea românească! Cum se poate plăti când rămâi astfel, nu este prea greu de văzut.

■ Prof. univ. dr. Gh. Al. CAZAN

Inițiativă și acțiune la Fundația "România de Măine"

REUNIUNE CONSACRATĂ

ENCICLOPEDIIEI

PERFORMANȚELOR ROMÂNEȘTI

ÎN SECOLUL XX

La sediul Fundației "România de Măine" a avut loc recent o adunare de lucru cu autorii *Enciclopediei performanțelor românești în secolul XX*, în vederea declanșării acțiunii de structurare tematică și de elaborare a acestei lucrări de referință, prevăzută să apară mai întâi în fascicule, care să poată fi sintetizate și tipărite apoi în mai multe volume, sub egida Fundației. *Enciclopedia performanțelor românești în secolul XX* se va înfățișa astfel ca o lucrare științifică și culturală monumentală, o sinteză de largă anvergură, menită să probeze vocația creatoare a românilor, eforturile lor remarcabile pentru îmbogățirea tezaurului european și mondial de spiritualitate.

În deschiderea adunării de lucru, dl. prof. dr. Aurelian BONDREA, președintele Fundației "România de Măine", a reiterat faptul că această lucrare monumentală beneficiază de întregul sprijin moral, științific, financiar, material al Fundației și al Senatului Universității "Spiru Haret", care a și stabilit un colectiv coordonator al lucrării. Domnia sa a subliniat, totodată, menirea principală a reuniunii de față, aceea de clarificare a problemelor esențiale legate de metodologia lucrării.

S-a dat apoi cuvântul d. lui Paul ANGHIEL, autorul inițiativei de elaborare a acestei Enciclopedii. După ce a evidențiat interesul, mergând adeseori până la entuziasm, cu care a fost întâmpinată ideea elaborării acestei lucrări de referință, vorbitorul a înfățișat pe larg principalele teme ce vor fi tratate în Enciclopedie, câteva principii metodologice de bază, decurgând din ponderea, corelarea și ilustrarea temelor ca atare, perspectiva analogică din care acestea pot fi tratate. Ideea de bază a intervenției sale a fost că inițiativa în conceperea și redactarea temelor aparține în întregime autorilor, motiv pentru care aceștia trebuie să se reunească succesiv spre a clarifica anumite aspecte legate de corelarea interdisciplinară a temelor, de continuitatea acestora într-o perspectivă unitară, care să-i confere întregii lucrări o identitate marcantă și însușirile unui instrument modern de informare.

Dl. acad. Radu P. VOINEA, prorector cu cercetarea științifică la Universitatea "Spiru Haret" și membru al colectivului coordonator ales anume pentru elaborarea Enciclopediei, a propus, între altele, o eșalonare a principalelor etape de lucru, după care a supus dezbaterii celor de față dimensiunile optime ale manuscriselor, posibilitatea ca ele să conțină deopotrivă o parte retrospectivă și una prospectivă (respectiv, elementele pregătitoare pe care performanțele secolului XX le primesc din partea secolului precedent și, respectiv, le avansează pentru secolul următor).

La dezbaterile propriu-zise au luat cuvântul acad. Ștefan MILCU, prof. dr. Constantin VLAD, acad. Alexandru SURDU, prof. dr. Mircea NICOLAESCUL, prof. dr. Nicolae RADU, prof. dr. Marin IVASCUL, secretar științific al Fundației "România de Măine", artistul poporului Radu BELIGAN, prof. dr. George VĂIDEANU, prof. dr. Ion Dodu BĂLAN, prof. dr. Anghel ION. Vorbitorii au clarificat o seamă de probleme și, totodată, au formulat observații, sugestii, propuneri dintre cele mai interesante, menite să-i confere viitoarei Enciclopedii însușirile unei lucrări de însemnătate istorică.

În încheierea dezbaterilor, dl. acad. Radu P. VOINEA a făcut cunoscută intenția de redactare a unui mic ghid metodologic, cu principalele concluzii desprinse din reuniunea de lucru a celor de față, și a solicitat ca pentru fiecare domeniu să se elaboreze, până la 1 februarie 1995, o schiță tematică orientativă care să facă obiectul următoarei dezbateri consacrate elaborării Enciclopediei.

În final, dl. prof. dr. Aurelian BONDREA, mulțumind celor prezenți pentru participarea activă la dezbateri, a precizat că toate concluziile definitive ale unor asemenea reuniuni de lucru, consacrate elaborării Enciclopediei, le vor trage autorii înșiși, ca inițiatori autonomi ai structurilor redacționale pentru domeniile tratate și ca cei dintâi responsabili pentru ținuta științifică a contribuției lor.

■ M.I.

Cercetarea științifică la UNIVERSITATEA "SPIRU HARET" Studiul sociologic: SATUL ROMÂNESC

O moștenire prețioasă: iscusița gândirii Seria satelor V.

Ascultându-i pe țărani din așezarea V. (județul Vrancea), te ui-mește vocabularul lor politic. Au fost grele vremurile în trecut, dar fiecare a fost obligat de viață să citească un ziar, să asculte emisiunile radiofonice, să urmărească programul de televiziune, să participe la o ședință. Îți dai seama că sunt oameni evoluți, cu o pregătire socială deosebită, ei judecă critic trecutul, dar nici prezentul nu-i încântă. Prinși în ghemul problemelor de zi cu zi, cărora trebuie să le facă față, ei au totuși timpul necesar să-și pună noi probleme. Satului părea că i se apropie sfârșitul înainte de 1989, dar acum? Ce soartă îl așteaptă? Se va mai putea vorbi de țărani în viitor sau tot fermieri vor ajunge până la urmă? În felul lor, țărani simț nevoia redefinirii rostului satului și a direcțiilor dezvoltării lui. O jumătate de secol de comunism le-a ascuțit mințile, i-a deșteptat, prin extinderea și prelungirea școlarizării de masă, prin nevoia de instruire, dar și în confruntarea cu greutățile și necazurile vieții. Să fie, oare, acesta cel mai important merit al regimului trecut? Pe termen lung, poate că da. Câți din țărani satelor noastre au fost ajutați să participe la cursuri agro-zootehnice de masă? Câți au fost obligați să interpreteze discursuri politice care îi priveau direct? Câți au avut la dispoziție biblioteci să-ți și câți au terminat cel puțin 7 clase de cultură generală? Dar nesfârșitele analize din cadrul reuniunilor de tot felul la care au participat? Se pare că etapa postcomunismului ne confruntă cu o moștenire intelectuală deosebit de valoroasă la nivelul satului. N-a prea știut să o valorifice vechiul regim, deși a depus eforturi susținute pentru a o forma. Vom fi noi capabili să o folosim mai inteligent sau vom renunța la ea?

Să recunoaștem, mai întâi, faptul că problema este reală. Oricum am privi lucrurile, comunismul a fost o școală socială și istorică deosebită: de multe ori, dură, nemiloasă în raport cu numeroase din realitățile vieții, dar totuși o școală, care a format gândirea multor oameni și care a produs un salt major în modul lor de a înțelege lumea și viața. Și este limpede că problema privește nu numai pe țărani din V. (Operator de teren: studenta Livia Bunea)

Tipuri de comportamente în sfera politică

Cazul satelor M., B., N., S.

1. În satul M. (județul Prahova), oamenii susțin un partid sau o persoană după cum le dictează interesele. Împroprietărirea, pensiile, facilitățile comerciale etc. ridică probleme care se cer rezolvate și, pentru a fi sprijiniți, oamenii "se aliniază". O fac însă temporar, căci

dacă simt că altcineva le poate rezolva mai rapid și mai eficient problemele, trec de partea lui sau a partidului din care acesta face parte. Practic, în sat nu există membri ai vreunui partid, ci doar "susținători", simpatizanți ai lui.

Acest tip de comportament politic este mai vechi și era larg răspândit în satele noastre după primul război mondial. L-am reînălțat, în zilele noastre, în sate din Câmpia Română, în Dobrogea, dar și în alte părți ale țării.

2. În satul B. nu avem reprezentate partidele încă; oamenii "vorbește politică" cum se pricepe, cam în genul în care se făcea acest lucru la moara lui locan din Moromeții lui Marin Preda. Este interesant faptul că multe analize de așezări rurale, efectuate de studenții Colegiului Universitar Pedagogic pentru Institutul din cadrul Universității "Spiru Haret", în anul 1993, nici nu amintesc de partidele politice; acestea nu s-au organizat încă sau faptul nu este vizibil la nivelul conștiinței comune. Și acest tip de comportament politic este mai vechi, dar continuă să fie prezent și astăzi în multe localități rurale.

3. În așezarea N. (județul Buzău), există organizații locale ale partidelor politice, dar ele coexistă pașnic, chiar colaborează între ele. Oamenii nu au ajuns la dispute, conflictele de interese sunt încă la început. Nici acest tip de comportament politic nu este nou, l-a cunoscut din plin perioada interbelică.

4. Satul S. (județul Alba) face parte din categoria celor în care conflictul între partide este puternic și manifest. În general, satele din zona Târnavelor par mai structurate politic, deoarece și din punct de vedere economic multe dintre ele sunt mai evoluat. Pământul este roditor, iar recoltele constant bune, împroprietărirea, pentru cei cu pământ mult, duce la separarea lor rapidă de restul sâtenilor. A face politică în satul S. înseamnă "a urf pe ceilalți", "a-i considera dușmani", "a transforma diferența de opinie în conflict de interese". Greu de crezut că țărani din S. sau din alte părți au o mai bună pregătire politică; de fapt, au interese mai bine conturate. Și este de presupus ca în toate așezările în care producția cerealiară este de bază și unde condițiile climatice nu suferă oscilații importante pe intervale mari de timp, situația să fie similară. Bărăganul nu are această condiție, iar livezile și viile celor de la deal nu pot crea o "nouă burghezie" într-un interval atât de mic de timp.

5. Comportamentul politic normal, de acceptare a opiniei și intereselor altuia este târziu în istoria politică a unui popor. Fără a-i nega existența, extinderea lui ține de viitorul nu foarte apropiat.

Cert ni se pare faptul că, atât timp cât satul reia "calea prusacă" de dezvoltare a agriculturii, contradicția dintre bogați și săraci rămâne și ea generează inevitabil conflicte de toate felurile. Pentru moment, acestea nu s-au acutizat decât în puține locuri, dar perspectiva este limpede. Slabe șanse de a depăși curând confuzia dintre conflictul psihologic și diferența de opinie, dintre lupta de clasă și diferența de interese. (Operator de teren: studenta Zenaida-Sofia Dedu)

"Ghemuri" conflictuale și nevoia unui "sociatru" Seria satelor Sn.

În satul Sn. (județul Alba), un "ghem" nesfârșit de probleme se dovedește imposibil de descurcat prin metode obișnuite. Adevăratele probleme pentru punerea în posesie blocchează munca unui viceprimar: trebuie să "caute" pământuri, să identifice răzoare, să aplaneze conflicte, să desfășoare înțeleștări inutile. Certificatele de proprietate, mai precis neacordarea lor, țin încă barate elanurile de muncă ale multora; nimeni nu pare sigur că acestea vor fi date până la urmă. Sunt apoi conflictele dintre ortodocși și greco-catolici: vechea biserică greco-catolică de odinioară sunt astăzi de patru decenii, cu generații botezate altfel din 1947 și până azi. Sigur, ea a fost cândva greco-catolică, oamenii erau de această confesiune dar, în prezent, ea nu poate fi pur și simplu cedată, căci urmașii greco-catolicilor de odinioară sunt astăzi mai ales ortodocși. Li s-a oferit puținilor greco-catolici rămași spațiu pentru oficierea cultului, pentru moment într-o școală (o clasă a devenit și capelă), dar problema rămâne: copiii fac două religii, tensiunea între preoți este reală și ea pare că se extinde. La consiliul local, primarul este membru al partidului de guvernământ, dar ceilalți consilieri sunt din alte partide și se întâmplă ca aici, în Sn., conflictul să fie puternic. Și n-ar fi nimic, dacă el nu ar coborî de la "idei" la "persoane". Nici nu se pune problema avantajului diversității, căci aceasta nu aduce mai multe idei din care să se selecteze cele mai bune, ci tensiuni și conflicte. "Politica, la noi, înseamnă ceartă; cine este în alt partid îmi este dușman"; "politica a

coborât la instincte și a devenit viscerală"; "în trecut (înainte de război), numai la alegeri era ceartă, acum este permanent". Se conturează tot mai clar și conflictul dintre cei îmbogățiți din lichidarea C.A.P.-ului și restul satului, dintre cei înstăriți, "gazdele" din trecut și săracii de azi.

Prea multe conflicte pentru un biet sat și toate "fierbinți". Se simte nevoia a ceea ce, cândva, J. L. Moreno numea "sociatru", adică a unui om capabil să reorienteze energiile satului în acele direcții în care interesele rămân totuși comune, a unui specialist în stare să însănoșească oameni sănătoși, dar peste care s-au abătut maladii comportamentale în fața cărora medicina se dovedește total nepuțințioasă.

Din fire, numărul satelor în această stare nu ne apare ca fiind prea numeros.

Reluarea firului comunicării între generații Seria satelor D. și C.

În lucrarea *Dirijarea comportamentului uman* (autor: Nicolae Radu, Editura "Albatros", 1981, p. 129) se spune: "... cel mai impresionant fenomen este transmiterea deformată a imaginii satului de altădată (este vorba de satul D., județul Argeș - n.a.). În mintea copiilor și tinerilor din comună, D. era altădată pur și simplu un sat de oameni nevoiași, care munceau din greu. Până și cei care erau bogătași pe atunci au renunțat la propria experiență și au transmis-o pe a altora... Părinții nu doresc să împovăreze conștiința propriilor lor copii cu aspirații neadaptative".

Acum, după 1989, s-a reluat firul comunicării și s-au reorientat valorile. Cei ce au avut pământ mai mult se mândresc cu acest lucru și urmașii dobândesc treptat vechea imagine a satului, veche în povestiri și nouă prin reluarea tendințelor anterioare de dezvoltare. De undeva, din altă parte a județului Argeș, din C., ni se atrage atenția asupra unor gânduri care au mocnit în mintea multor țărani timp de decenii: "La oraș s-au dus toți puturoșii, că aici îi știa lumea din ce neam se trag și cât le poate pielea. Acolo unde s-au dus, orașeni sunt toți. Acum se întorc la cuiburile goale, că nu mai au încotro. Și trebuie să le clădească iar. De aia zic: de acum încolo trebuie să învățați să munciți pământul, copii, că voi nu mai aveți loc la oraș; s-a umplut cu oameni mai de mult și acum dă pe dinafară. O să rămâneți aici, în satul ăsta și, cum o să-l faceți, așa o să-l aveți".

Merită de meditat asupra unor

astfel de opinii, chiar dacă nu le acceptăm. Ele există și ceea ce există poate fi interpretat diferit, nu și negat. Oricum, este limpede faptul că se reia firul comunicării între generații, odată cu dispariția treptată a terenurilor nelucrate, a potecilor ce străbăteau haotic "pământurile tuturor și ale nimănui", cu apariția grădinilor închise, cu garduri și pomi vărușiți, cu temeliile noi de case, stabilite cu grijă.

Firește, firul comunicării este mult mai lung și mai profund decât se crede și el pregătește întoarcerea satului cu multe decenii înapoi. Chiar dacă nu completă, această orientare este reală și noul tip de comunicare dintre generații este un indicator relevant al ei. (Operator de teren: studenta Rodica Ana)

"Landlorzii" apăruți peste noapte Seria satelor Sl.

Un fenomen nou, specific și el actualei tranziții, este apariția, în număr mare, a unor proprietari de pământuri, absenți din sate. În satul Sl. (județul Alba), unii proprietari locuiesc în Blaj (orașul cel mai apropiat de sat), dar alții la Brașov, Sibiu, Cugir, Aiud, Tg. Mureș și chiar la București. Pământurile acestora sunt amestecate cu ale rudelor rămase în sat, cu ale fraților, verilor, nepoților. Este o situație nefirească și ea nu poate dăinui, zvrăcoliri și drame zgomotoase sau tăcute îi vor pune capăt în timp. Căci, cei plecați "în depărtări" nu sunt nici "moșieri" cu reședințe la țară, nici avocați sau medici, care au reușit să-și alcătuiască o "viișoară" sau o livadă cu o vilă rustică în preajmă, ci emigranții satului de ieri, oameni care nu o duc prea strălucit la oraș, dar nici la țară nu au mare lucru de făcut. Dacă am putea realiza o hartă a distribuției posesorilor de terenuri agricole din fiecare sat, am constata marea dispersie a noilor proprietari, practic în toate așezările țării. Evoluția lor este previzibilă: vor vinde pământul, se vor muta la țară, îl vor arde, îl vor lăsa nelucrat, vor face în el investiții haotice, vor cultiva acele plante care le pot fi utile (cereale pentru nevoile proprii, legume, viță de vie) sau care se vând ușor. Niciodată țara noastră nu a avut atâția proprietari urbani la țară. Și încă ce proprietari! Un fel de "landlorzii" decăzuți, apăruți peste noapte, creați de Legea funciară care, prin consecințele ei, va pune destule probleme noilor sate în plin proces de revigorare.

■ Prof. dr. Nicolae RADU
Dr. Carmen FURTUNĂ

PRIVATIZAREA ÎN

la Academia de Studii pentru Dezvoltarea Economică și Socială a României din cadrul Fundației "România de Măine"

Așa cum am relatat în nr. 75, din 19 decembrie 1994, al revistei "Opinia națională", la Academia de Studii pentru Dezvoltarea Economică și Socială a României din cadrul Fundației "România de Măine" a continuat dezbaterile pe tema privatizării ca element esențial al trecerii la economia de piață.

În cuvântul său introductiv, acad. N. N. CONSTANTINESCU, președintele Academiei de Studii pentru Dezvoltarea Economică și Socială a României, care a condus dezbaterile - după ce a reamintit că, în prima parte a discuțiilor, au fost abordate: conceptul de privatizare, necesitatea și locul privatizării în condițiile României, criteriul eficienței economice, sociale și ecologice care trebuie să stea la baza privatizării, ritmul privatizării, metodele de privatizare și condiționările lor, certificatele de proprietate, natura și locul lor în procesul de privatizare, rolul capitalului străin în procesul de privatizare - a arătat că, în cea de-a doua

parte a discuțiilor, sunt supuse atenției următoarele puncte: desfășurarea reală a procesului privatizării în România, cu deosebire în industrie, construcții, comerț interior și exterior, servicii; necesitatea unui parteneriat între proprietatea publică și cea privată; legătura dintre privatizare, restructurare și rețehnologizare; consecințele sociale ale privatizării, rolul privatizării în crearea unor noi structuri sociale de clasă în România. Într-o întâlnire viitoare - a menționat acad. N. N. Constantinescu - vom supune atenției participanților la dezbateri modul în care a fost efectuată privatizarea în agricultură și consecințele ei.

Publicăm, în acest număr, într-o formă prescurtată, intervențiile la dezbateri ale prof. dr. GHEORGHE POPESCU, dr. CONSTANTIN CIUTACU, GHEORGHE STROE, prof. dr. DUMITRU PUGNA.

Spre o economie competitivă

Prof. dr. Gheorghe POPESCU

Problema fundamentală, comună tuturor țărilor care și-au schimbat, după 1989 regimul politic, o constituie creșterea puternică a eficienței, realizarea unei economii competitive și a unei societăți democratice. În raport cu acest obiectiv, termeni ca: reformă, economie de piață, tranziție, privatizare etc., nu pot fi altceva decât căi, mijloace de realizare a scopului principal subordonate acestuia.

În primii ani după 1989, s-a acționat, am putea spune, haotic în toate domeniile și rezultatele se văd. În general vorbind, se pot constata o oarecare LIPSĂ DE CLARIFICARE TEORETICĂ la nivelurile de decizie în stat și încercarea de copiere a unor modele teoretice din alte părți ale lumii, cu alte condiții, cu altă structură economică și socială și alt nivel de dezvoltare. A fost neglijat aportul specialiștilor români autohtoni la dezvoltarea științei economice, a științei despre societate, conducere, organizare etc. și s-au aplicat - și încă se mai aplică - rețete care au ca rezultat reducerea continuă a producției interne, devalorizarea monedei naționale și înrăutățirea continuă a standardului de viață al majorității covârșitoare a populației României. Dacă se continuă astfel, se va crea, după părerea mea, o atitudine socială generală de respingere a reformei și întreg procesul de democratizare a țării va fi în pericol.

Iată doar câteva dintre coordonatele constante ale politicii și practicii economice din România ultimilor 5 ani:

a. Istoric, capitalul a evoluat, în mod normal, de la cel comercial la cel productiv și de la acesta spre capitalul financiar. La noi, în anii din urmă, capitalul face drumul invers - de la cel productiv (majoritar în 1989) spre cel comercial. Cu alte cuvinte, ne întoarcem la perioada mercantilismului timpuriu, când bogăția a fost confundată cu banii - total neștiințific și dărunos - și a fost neglijată producția materială.

b. Descentralizarea necontrolată și haotică, extinderea exponențială a suprastructurii, a paralelismelor între diferite organe și organisme ce ar trebui să se ocupe de aceeași treabă, așa-zisa inițiativă privată ce se cantonează aproape exclusiv în domeniul distribuției etc. - toate acestea încercând nota de plată a economiei naționale și scumpesc producția, care și așa este într-o continuă diminuare ("cădere liberă").

c. Încefcarea, aproape exclusivă, de soluționare a problemelor economice și ale tranziției prin măsuri de politică monetară,

care au avut drept consecințe devalorizarea nejustificată de mare (artificială) a monedei naționale, decapitalizarea economiei cu efecte dezastruoase asupra puterii de economisire și investiții, înrăutățirea balanței de plăți externe, polarizarea socială pronunțată și nejustificată prin muncă, reducerea drastică a puterii de cumpărare internă și mai ales externă, sărăcirea generalizată a populației - toate acestea și multe altele au îngustat piața internă a țării și, deci, au redus posibilitățile formării economiei de piață în România.

Apare firesc, după opinia mea, în acest context, întrebarea: Este posibilă formarea economiei de piață într-un asemenea climat? Dar a democrației autentice? Răspunsul cred că vine de la sine și el nu poate fi decât negativ. Mai mult, ne putem pune problema: De ce trebuie să facem economie de piață, dacă trăim tot mai rău? Sau: se poate edifica un sistem democratic autentic într-o economie în cădere? Este suficient cadrul instituțional pluralist pentru a asigura succesul democrației și economiei concurențiale? Practica nemijlocită și istoria ne demonstrează, fără putere de tăgădat, că democrația reală este realizabilă, atât cât se poate, numai în țările cu economie eficientă. Democrația este incompatibilă cu mizeria. Acolo unde există mizerie nu există democrație.

În contextul general descris până aici, este destul de greu, dacă nu cumva imposibil, să se accelereze și, mai ales, să se realizeze în proporție de masă, PROCESUL PRIVATIZĂRII. De fapt, cred că, la ora actuală, privatizarea în România se află într-un punct mort. Nu este vorba de mica privatizare, de inițiativa privată în expansiune continuă, ci de trecerea în proprietate privată a proprietății statului.

În condițiile actuale, datorită sărăcirii generalizate a populației și aducerii aproape de faliment a celor mai semnificative întreprinderi ale statului, prin blocajul financiar, nu vedem decât două alternative: ori se trec gratis și formal unitățile economice din proprietatea statului în mâinile persoanelor particulare; ori ele se vând pe nimic unor investitori, români sau străini. În oricare din aceste variante s-ar realiza, procesul nu poate fi denumit, după părerea mea, PRIVATIZARE!

Dacă adăugăm la acestea faptul că există o serie de organisme (FPS, FPP, ARD, ANP, Agenția Națională de Restructurare) plus Guvernul, care se ocupă de privatizare

în România, și că atribuțiile lor sunt cel mai adesea confuze, cu paralelisme și suprapuneri, ori epoea Certificatelor de proprietate emise în 1991, sau a Cupoanelor nominative de privatizare, ca și măsurile contradictorii ale diferitelor organe, ori dialogurile teoretice sterile, avem imaginea mai completă a realității dureroase că NU ȘTIM CE ESTE PRIVATIZAREA! Ca să nu mai vorbim de faptul că nu sunt bine conturate, nici la această dată, relațiile dintre tranziție, reformă și privatizare sau între acestea și restructurarea, conducerea, rețehnologizare sau alți termeni, vehiculați până la saturație dar... goi de orice conținut științific!

Câteva lucruri sunt, totuși, clare: 1. Economia românească trebuie să realizeze o creștere însemnată a eficienței și compe-

Concepte inseparabile

Dr. Constantin CIUTACU

Când discutăm despre privatizare suntem tentați să ne oprim numai la spațiul economic intern al României, la lupta actorilor mânăți de interese politice partizane, care ar urmări acapărarea puterii economice ca suport pentru viitoarea putere politică pe scena românească. În aceste confruntări teoretice, care, cel mai adesea, au și un pronunțat caracter politic, se amestecă problemele privatizării cu cele ale restructurării economiei, indiferent dacă este vorba de restructurarea tehnologică, de cea de produs, de restructurarea sectorială - agregată, de restructurarea proprietății sau de cea a structurilor forței de muncă.

Inclinația de a ne ocupa toți de toate problemele interne ale reformei economice diminuează mult calitatea demersului științific necesar pentru soluționarea cât mai realistă a opțiunilor strategice impuse de tranziție și ne anihilează uneori simțurile și preocupările în ce privește observarea atență a ceea ce se întâmplă în Europa și în restul lumii.

În permanență, suntem împinși să ne cenzurăm opiniile și poziția pentru a nu ne

titivității. Acesta este obiectivul central și strategic. Realizarea lui trebuie să se concretizeze în creșterea bunăstării populației și să asigure viabilitate economiei naționale în lume. 2. În funcție de acest obiectiv, trebuie căutate mijloacele de realizare a lui, fără idei preconcepute, fără tipare prestabilite, ci exclusiv pe baza realității nemijlocite din România. 3. Orice mijloace vom promova, ele trebuie să se încadreze într-o politică de protecție a interesului național românesc. 4. Privatizarea este un mijloc de realizare a obiectivului principal sau poate fi un asemenea mijloc. În nici un caz, ea nu este, nu poate fi - și practica o demonstrează - un panaceu universal. Ea trebuie însoțită și de alte măsuri și acțiuni care conduc spre ridicarea competitivității, cum ar fi: restructurarea, reorganizarea conducerii, stabilizarea economică, relansarea creșterii economice, marketingul etc. Uneori, privatizarea stimulează efecte pozitive în alte compartimente ale reformei, alături rezultatele privatizării sunt potențate de alte măsuri. 5. Privatizarea nu este sinonimă cu transferul formal al drepturilor de posesiune, decizie, utilizare și uzufuct, ci, presupune trecerea din mâinile statului în cele ale particularilor a proceselor de apropiere economică efectivă. 6. Fiind vorba de privatizarea proprietății de stat, apreciez că un rol important în reușita acțiunii revine cadrului instituțional, care, la ora actuală, este departe de a fi pus la punct. În acest context, consider că se impune crearea, în cadrul executivului, a unui Minister al privatizării, care să fie răspunzător și să realizeze într-o concepție unitară această acțiune. În acest context, se impune curățirea suprastructurii de toate organismele paralele cu atribuții în domeniu și care "se calcă reciproc pe picioare". 7. Întrucât la noi, acum, privatizarea este la început, iar cea mai mare parte a obiectivelor economice se află în proprietatea statului, STATUL TREBUIE SĂ SE COMPORTE CA UN PROPRIETAR ÎNTR-O ECONOMIE DE PIAȚĂ. 8. Puterea de cumpărare a agenților economici interni și a populației fiind mică și în lipsa investitorilor străini, trecerea formală în proprietate privată, acum, a obiectivelor economice ale statului nu duce la capitalizarea societăților comerciale. 9. O perioadă lungă de timp, în România, proprietatea statului va continua să fie preponderentă, iar procesul privatizării va dura câteva decenii. De aceea, succesul reformei și tranziției depinde nu numai de întinderea proprietății private - cel puțin până aceasta va deveni dominantă - ci și de realizările obținute în celelalte componente ale tranziției.

poate de evident faptul că, în viitor, Uniunea Europeană nu-și va putea conserva nivelul bunăstării decât prin creșterea scărilor producției și prin acapărarea piețelor din est. În condițiile viitoare ale îmbătrânirii demografice din țările occidentale, Europa de Est deține resurse umane relativ tinere, ieftine și bine pregătite, comparativ cu țările în curs de dezvoltare și, în plus, oferă și alte resurse naturale atractive în afara pieței propriu-zise, care se profilează a fi numai de consum și mai puțin de producție, mai ales de cumpărători și nu și de vânzători.

De altfel, astăzi, lumea este dominată întru totul de trei poli de putere economică: America de Nord (prin viitorul tratat de liber schimb NAFTA sau ALENA, în care sunt integrate două țări dezvoltate - SUA și Canada și una în curs de dezvoltare - Mexic), Uniunea Europeană (care și ea urmează a integra economii situate pe altă treaptă de dezvoltare) și Japonia, cu cei patru "tigri" (Taiwan, Coreea de Sud, Singapore și Hong-Kong). În 1990, acești trei megapoli de putere economică concentrau 75% din exporturi, tot atâta din importurile mondiale și circa 87% din investițiile mondiale de capital. Tot "restul" lumii deține numai 25% din comerțul mondial și 13% din investițiile de capital. În "restul" lumii este concentrată o imensă populație (dacă ar fi să comparăm populația celor trei megapoli economice acestea însumează cu puțin peste 50% din populația Chinei, fără să mai considerăm aici India, Indonezia, Rusia, Brazilia, Nigeria etc., națiuni care, la un loc, au o populație de două ori mai mare decât marile puteri economice), ce rămâne în afara unor tratate de integrare, asocierii și reglementare a comerțului mondial și care nu-și pot promova, prin nici un aranjament internațional, interesele economice proprii de producție și comerț. Această parte a lumii este îndemnată să aplice demopolizarea și liberalizarea economiei și a comerțului exterior; în cadrul ei, "monopolul" României nu deține nici măcar 0.5%.

Cum va putea economia românească să adere la un model comunitar de politică economică care să-i asigure o coexistență întru progres și bunăstare, având în vedere diferențele de putere economică, de structuri economice, tehnico-tehnologice, de proprietate, de mentalitate, de structuri sociale etc.? Întrebarea este foarte grea, dar este necesar să ne-o punem pentru a dimina consecințele. De fapt, cea mai serioasă dilemă pentru România este cea a tratamentului egal. Tratatamentul egal pe piața europeană înseamnă pentru România o profundă inegalitate pentru că noi suntem un partener extrem de inegal. După părerea mea, prin restructurarea și privatizarea de astăzi, România trebuie să-și pregătească garantarea proprie a unui plus de securitate economică; numai așa, ea poate fi un partener și numai așa poate accepta parteneriatul.

Globalizarea piețelor prin tripolarizarea relațiilor economice internaționale și caracterul asimetric al raporturilor în interiorul spațiului economic european pun pe primul plan marja de manevră pe care ne-o fixează restricțiile proceselor de integrare europeană. Dacă la influența destabilizatoare asupra fragilei economii de piață sau industrii românești - pe care o exercită comerțul internațional și procesele de integrare - adăugăm și entropia atrasă de propria reformă, de lipsa unei viziuni strategice asupra structurilor industriale și asupra privatizării, viitorul României pare foarte confuz și dificil. Pentru a face privatizare și restructurare, este absolut necesar, cred, ca România să cunoască măcar ceva în legătură cu integrarea sa europeană, dacă aceasta este pasivă (numai comercială) sau dacă este vorba de un proces activ, restrictiv, intervenționist, politic (ceea ce presupune inclusiv amendarea severă a conceptului clasic de suveranitate) și care va stabili, inclusiv, cote de produse și noi structuri în economie.

Efectiv, trebuie să ne punem următoarea întrebare: noi cu ce ne integrăm? Numai cu forța de muncă și cu piața deschisă sau și cu capitalul național pe care trebuie să-l facem viabil și să ocupăm un segment din piața europeană?

Întreaga strategie de privatizare și reformă se cere gândită și din aceste perspective externe, pentru că, altfel, a discuta despre cupoane sau despre factori care frânează sau accelerează privatizarea este ca și cum ne-am preocupat de sexul îngerilor. Este bine să rostim și slogane, inclusiv "Bună dimineața, România!", poate totuși ne trezim chiar dacă se pare că este deja cam târziu!

DEZBATERE

o miză esențială

Gheorghe STROE

Practica socială în anii 1991-1994 a probat că aplicarea Legii nr. 58/1991 a însemnat un vast proces de abuzuri, ilegalități, fraude, corupție și jaf în avuția publică. Alături de miile de cazuri semnalate de presă, ne stau măturate cele 800 de pagini ale Raportului Comisiei parlamentare de cercetare a cazurilor de corupție.

În substanța ei, Legea nr. 58/1991 are, după părerea mea, un caracter antidemocratic, antisocial, antieconomic și antinațional. Principiile de bază din această lege - principiul "vânzării", alocarea către populație a unei cote gratuite de numai 30%, așa-zisa valoare de piață etc. - sunt eronate. S-a dovedit în realitate că esența acestei legi o constituie deposedarea populației de drepturile sale legitime de proprietate, sărăcirea ei absolută și supraîmbogățirea într-un termen scurt a profitorilor de tranziție, autohtoni și străini, a speculanților și deținătorilor de "bani murdari". Până în prezent, în procesul privatizării sectorului de stat prin subevaluare și vânzare pe prețuri derizorii, populația a pierdut deja mii de miliarde lei, care cu greu mai pot fi recuperate. Profitorii tranziției au intrat deja în posesia unor importante averi reale - vile, hoteluri, spații comerciale, fabrici etc. Convingerea mea este că apare imperios necesar să se schimbe principiile de bază din Legea 58/1991, să fie pus sub controlul social și de stat întregul proces al mării privatizării.

În ce privește aplicarea principiilor democrației în domeniul mării privatizării: în primul rând, poate fi oare, ceva mai nedemocratic decât să se adopte o lege care privește uriașa avere de stat, fără ca populația României, proprietarul autentic al acesteia, să fi fost consultată în vreun fel? Aceasta este o problemă vitală și fundamentală pentru toți cetățenii României și trebuie, cred, să fie supusă unui REFERENDUM NAȚIONAL, cum se procedează în țările democratice. În al doilea rând, ce poate fi mai antidemocratic decât lipsirea de orice drepturi a salariaților din întreprinderile de stat în ce privește decizia și controlul asupra privatizării averii pe care ei au creat-o? În al treilea rând, ce poate fi mai nedemocratic decât să dai întreaga avuție de stat în mâinile unui grup restrâns de oameni așezați în fruntea unor instituții monopoliste hipercentralizate - ca Fondul Proprietății de Stat și Fondurile Proprietății Particulare, investite cu calitatea de "proprietari"?

În opinia mea, actuala variantă guvernamentală a privatizării în masă încearcă să introducă unele corecții tehnice minore, dar nu este acceptabilă, pentru că păstrează toate principiile de bază eronate din Legea 58/1991. Această privatizare nu poate fi "în masă" cât timp peste 70% din avuția de stat este "vândută" profitorilor tranziției, deținătorilor de "bani murdari", la prețuri neînsemnate, prăbușite, în cadrul unor false licitații, pe o piață lipsită de capitaluri financiare disponibile.

Miza privatizării sectorului de stat este colosală pentru populația României. Ea este exprimată de valoarea uriașă a avuției de stat care se intenționează a fi vândută la prețuri derizorii într-un termen extrem de scurt. Este cunoscut că, după 1989, reevaluarea fondurilor fixe nu s-a efectuat temeinic, pe baze reale și sub control, în condițiile unei inflații galopante, existând tendința generală de subevaluare, pentru a atenua influența - prin amortizări - asupra prețurilor. Recenta acțiune de reevaluare (HG 500/1994) suferă de aceleași carențe. În aceste condiții, noi propunem un calcul global aproximativ. Pornim de la datele disponibile din statistica oficială privind valoarea totală a fondurilor fixe (valoarea rămasă) de 2110 miliarde lei și facem corecția, ținând cont de rata cumulată a inflației până la 30 septembrie 1994 (față de octombrie 1990), care a fost de 7757% (nu operăm cu rata cumulată a inflației, de 12160%, cât a aplicat BNR la stabilirea cursului valutar al leului).

Rezultă o valoare totală a fondurilor fixe reevaluate de 163600 miliarde lei. Pentru un cetățean român îndreptățit (18 ani) revine o valoare de circa 9 milioane lei. Dacă, în această etapă, se privatizează

numai 50%, pentru un cetățean revine o valoare de 4,5 milioane lei. Aceasta este miza. Acestea sunt drepturile legitime de proprietate ale fiecărui cetățean român îndreptățit. Păstrând principiile eronate din Legea nr. 58/1991, guvernul oferă unui cetățean numai 900 mii lei.

Pornind de la principiul general al justiției și de la faptul istoric că proprietarul unic și autentic al avuției publice este populația României, care, timp de 45 de ani, a creat-o cu mari sacrificii, am elaborat împreună cu un grup de economiști, un nou sistem de privatizare a sectorului de stat, pe care l-am publicat în ziarul "Economistul" din 14 septembrie 1994. Esența acestui sistem constă în faptul că averea de stat privatizabilă trebuie atribuită integral, în mod gratuit, cetățenilor români, și nu vândută pe prețuri de nimic profitorilor tranziției.

Iată câteva dintre principiile de bază și mecanismele noului sistem:

a) Parlamentul trebuie să nominalizeze acele sectoare, ramuri, unități și produse, unde nu se face privatizarea în această etapă. Toate celelalte trebuie să se privatizeze.

b) Principiul suprem îl constituie transferul proprietății de stat către cetățenii României, PRIN ÎMPROPRIETĂRIE, în proporție de sută la sută, la toate întreprinderile supuse privatizării. În felul acesta, se elimină falsa problemă a lipsei de capital, inventată de diletanții în economie și aventurierii politici. "Vânzarea" va putea interveni în altă etapă, dar atunci se va face pe baza deciziei proprietarilor autentici, a

cetățenilor împrumătăți.

c) Un alt principiu de bază este acela al evaluării corecte. Subevaluarea este una din modalitățile principale de jefuire a avuției publice. Pentru a corecta eventualele erori, se propune aplicarea principiului rectificării anuale a evaluării. De asemenea, se propune să funcționeze "principiul recuperării", printr-o acțiune de revizuire generală a evaluării la toate obiectivele privatizate până în anul 1995. Străinii și societățile străine nu au acces la procesul de privatizare a sectorului de stat, înainte de încheierea împrumătății.

d) Mecanismul operațional constă în emiterea de certificate de împrumătare, pentru fiecare cetățean care a împlinit 18 ani, de egală valoare, stabilită unitar și garantată de stat. Valoarea unitară a unui certificat de împrumătare se determină centralizat de Ministerul Finanțelor. Într-un termen fixat certificatele se transformă în acțiuni. Valoarea certificatelor și a acțiunilor este garantată de stat timp de 5 ani, fiind indexabilă.

e) Sistemul instituțional va suferi schimbări esențiale. Prima modificare constă în faptul că Adunarea generală a acționarilor se constituie din salariații fiecărei întreprinderi, care la ora actuală nu au nici un drept de decizie. Această Adunare este singura în măsură să ia decizii în problema privatizării, conform noii legi a privatizării. Consiliul de Administrație urmează să fie numit de această Adunare a salariaților, pentru că numai așa proprietarii autentici își pot apăra interesele. A doua modificare constă în desființarea imediată a FPS și a FPP, ca instituții hipercentralizate, birocratice, neprofesionale și nelegitime. În sfârșit, conducerea generală a procesului de privatizare trebuie să fie asigurată de Parlament și Guvern.

Prin schimbările de mai sus se vor asigura o mai bună funcționare a democrației economice, descentralizarea activității de privatizare și punerea ei sub controlul social al salariaților și sindicatelor din întreprinderi și al unor organisme obștești înființate în acest scop. De asemenea, va trebui să funcționeze controlul specializat al statului asupra tuturor evaluărilor și actelor de privatizare prin organele județene ale Ministerului Finanțelor și ale Curții de Conturi.

Restructurarea proprietății

Prof. dr. Dumitru PUGNA

S-au discutat aici multe probleme, m-am gândit și eu la ele și mi-aș pune părerea în legătură cu unele dintre ele.

În primul rând, am înțeles - acest punct de vedere este unanim acceptat, cel puțin teoretic - că problema proprietății trebuie să fie în centrul atenției reformei. Nu se poate face o reformă economică viabilă fără să facem, concomitent, și o reformă a proprietății; aceasta este o necesitate obiectivă în tranziția de la economia centralizată, în care domină proprietatea de stat, la economia de piață, în care proprietatea privată este chemată să aibă ponderea corespunzătoare.

Experiența istorică a dovedit că nu există structuri de proprietate în formă pură, absolută, că, în fiecare sistem economic, coexistă mai multe forme de proprietate cu ponderi diferite. În economia de piață, alături de alte forme de proprietate, cea particulară are un rol predominant. În condițiile actuale din țara noastră, prin privatizare se urmărește realizarea treptată a unei structuri de proprietate în care ponderea proprietății private să crească concomitent cu reducerea ponderii proprietății de stat. Și aceasta nu numai din considerente politice - cum se abordează problema, de cele mai multe ori - ci, mai ales, din rațiuni economice. Privatizarea nu trebuie să reprezinte un simplu demers administrativ, politic, ci un proces economic, prin care să se asigure un spor de eficiență, de competitivitate,

să se creeze acel mediu economic concurențial necesar pentru dezvoltarea unei economii moderne, performante.

Transferul proprietății de stat către sectorul privat - direcția principală a privatizării la noi - trebuie să asigure schimbări în sistemul de gestiune economică, de intervenție a statului în economie, în mecanismele de alocare și utilizare a resurselor, în limitarea și înlăturarea pozițiilor de monopol și dezvoltarea concurenței, sporirea, în general, a performanței în conducerea economiei, atât la nivel microeconomic, cât și macroeconomic. Totodată, privatizarea trebuie să aibă în vedere stabilizarea economiei, oprirea declinului, crearea prin restructurare a condițiilor pentru relansarea economiei.

Sigur, evoluția procesului de privatizare de la noi a pus în lumină foarte multe fenomene, multiple consecințe, majoritatea lor fiind din păcate, negative, determinate de cauze interne și externe. Multe dintre acestea au fost subliniate și în dezbaterile noastre, nu revin asupra lor. Importante mi se par a fi determinarea cauzelor, mai ales formularea unor propuneri. Ținând seama de stadiul în care am ajuns, de rezultatele obținute în mica privatizare și de problemele care se ridică în continuare pentru înfăptuirea mării privatizări, se impune, cred, o mai bună gestionare de către stat (Guvern, Parlament) a procesului de privatizare.

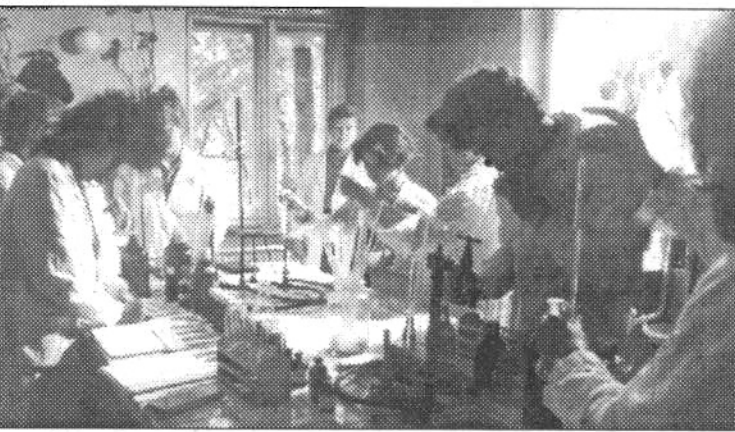
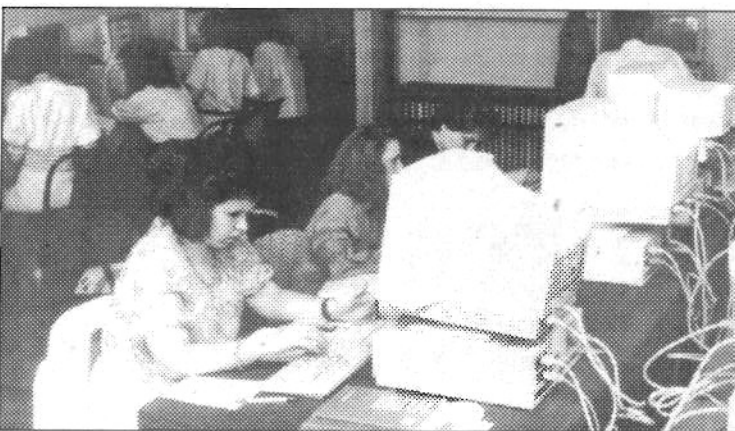
Conducerea și gestionarea procesului de privatizare a societăților comerciale mijlocii și mari se impun cu atât mai mult, cu cât durata acestuia este mult mai mare, iar de modul său de înfăptuire depind nu numai tranziția spre sistemul economiei de piață, dar și evoluția pe termen lung a economiei naționale. Coordinarea privatizării acestor societăți comerciale presupune stabilirea unei strategii care să țină seama de finalitatea procesului, de limitele și restricțiile existente și, mai ales, de perspectivele de supraviețuire și de dezvoltare pe baza restructurării, în viitor, a societăților privatizate.

Elaborarea unei anumite strategii presupune o evaluare cât mai corectă a tuturor societăților comerciale medii și mari, o delimitare a celor viabile de cele neviabile. De asemenea, se impune, în funcție de natura și tipul diferitelor ramuri și subramuri ale economiei, o clarificare a societăților din punct de vedere al importanței lor și al caracterului strategic al producției. Ramurile și subramurile a căror producție au un caracter strategic

necesită o strategie de privatizare care să asigure și în viitor un anumit control al statului, o îmbinare a proprietății publice cu cea particulară. Ritmul, căile și criteriile care trebuie adoptate pentru privatizarea fiecărei grupe de societăți vor fi diferite. Într-un fel se poate realiza privatizarea unor societăți viabile, de mare atractivitate-pentru investitori, și într-alt fel a celor neviabile și cu atractivitate redusă.

Toate acestea demonstrează că, în condițiile economiei de tranziție, în care mecanismele pieței sunt în proces de formare, privatizarea nu se poate înfăptui numai prin raportul cerere-ofertă, ea trebuie coordonată, gestionată de către stat pe baza unei strategii bine fundamentate economic. Odată stabilite strategia privatizării și, pe această bază, legislația corespunzătoare, transferul proprietății de stat către sectorul particular se poate desfășura de jos în sus, sub un control strict și cu sprijinul economic al statului.

La Universitatea "Spiru Haret"

Tranziția din perspectiva intereselor naționale

(Continuare din pag. 1)

A apăra, însă, Constituția și principiile ei înseamnă, în cazul țării noastre, ca și al altora, înainte de toate și în cele din urmă, a elabora legi democratice, constituționale, a asigura respectul și aplicarea lor de către toți, fără excepție, de către toate instituțiile și puterile statului, de către cetățeni, instaurându-se ordinea și domnia legii, fără de care tranziția ar deveni un nesfârșit drum al luptelor politice sterile și al degradării vieții materiale și spirituale. Din nefericire, un asemenea pericol nu este o ipoteză abstractă, ci o realitate gravă și agravantă. Printre cauzele acestui fenomen se află tocmai "anemica" afirmare a statului de drept, a unora din instituțiile sale de bază. Este un adevăr

evident, larg acceptat de opinia publică.

Pe de altă parte, nu este mai puțin adevărat că încetineala cu care se așează ordinea de drept, autoritatea diluată a statului își au rădăcinile și în criza vieții politice, în disputele orgolioase care, ignorând uneori interesele naționale, scot în prim plan aspecte secundare, formale, fără a mai aminti solicitările imperative ca în viața social-economică să fie "cât mai puțin stat". În Adunarea Constituantă, dar, din păcate, și după încheierea misiunii acesteia, s-a discutat și se discută despre "separarea puterilor în stat", accentuându-se "autonomia" fiecăreia și invocându-se exemple din străinătate. Dar, cum susțin cunoscătorii în materie, "majoritatea demo-

crațiilor europene nu recunosc o separare formală a puterilor; de obicei, executivul și legislativul sunt strâns legate între ele⁽²⁾.

În măsura în care și-au dat sau își dau seama că nu se poate vorbi de o funcționalitate a statului de drept, ca apărător al intereselor naționale și al cetățenilor în absența ordinii de drept, a respectării legilor și fără necesara colaborare a factorilor de putere, forțele politice pot intra mai eficient în dialog. În fond, tocmai dialogul dă viață pluralismului politic și oferă încredere opiniei publice, spiritul colaborării și cooperării pentru cauza națională reprezentând astfel un argument puternic pentru reunirea forțelor sociale și chiar reconcilierea națională, în absența căreia tranziția va continua să fie un calvar pentru categorii largi ale populației.

Este, fără îndoială, de interes național major ca autoritățile publice prevăzute în Constituție - Parlamentul, Președintele țării, Guvernul, Administrația publică, Autoritatea judecătorească - să se bucure de sprijin și să se sprijine reciproc în îndeplinirea atribuțiilor ce le revin, aceasta fiind una din garanțiile funcționalității optime a statului român de drept.

1. Ralf Dahrendorf, *Reflecții asupra revoluției din Europa*, Editura "Humanitas", 1993, pag. 76-78.

2. Idem, pag. 79.

Unirea Principatelor Române sub semnul înnoirilor europene

(Continuare din pag. 1)

"România viitoare", "Junimea română", "Republica română" au desfășurat o vie activitate publicistică de informare a Europei asupra drepturilor și năzuințelor de unire a poporului român. Aceasta atât în ajunul războiului Crimeii, în timpul lui, cât și după terminarea acestuia. D. Brătianu insistă în Comitetul Democrat European asupra informării cât mai largi a statelor din centrul și vestul continentului cu problemele românești, deoarece străinii "nu cunosc bine nici importanța independenței Moldo-Valahiei, nici elementele de care dispun ca să formeze un stat puternic".

E. Regnault, F. Colson, E. Quinet, P. Bataillard, E. Texier, intelectuali de marcă ai Franței, au sprijinit activ cauza unității și independenței românești. E. Regnault susținea unirea tuturor românilor "cuprinzând, în consecință, Basarabia, Bucovina, Moldova, Valahia, Transilvania și Banatul Timișoarei" și conchidea: "Toate aceste țări au păstrat unitatea de neam, unitatea de obiceiuri și sentimente, toate aspiră la unitatea politică". Nu era puțin ca, la câțiva ani de la o revoluție înfrântă, Europa să cunoască în acest chip problema românească.

Unirea românilor, în dimensiunile sale europene, avea și partizani și potrivnici.

La Viena, în martie-iunie 1855, Anglia, Franța, Austria urmăreau

înlocuirea protectoratului țarist prin garanția colectivă a puterilor europene care să dea o nouă organizare internă Principatelor dunărene. Propunerea Franței pentru unirea Principatelor nu a fost acceptată.

La Congresul de pace de la Paris, din 1856, un amplu memoriu, în numele a cinci milioane de români, a fost adresat conclaveului european cerând unirea. Turcia și Austria au fost împotriva. Franța, Sardinia, Prusia, Rusia și, cu unele oscilări, Anglia au fost pentru unire. Soluția de compromis privea consultul populației prin Adunări ad-hoc. Era, în fapt, o amânare a problemei unirii românești, care dobândise o importanță realmente europeană.

Liderul revoluționar C. Cavour arăta că împiedicarea dreptelor cerințe ale românilor "constituie o crimă împotriva civilizației", iar W. Gladstone, referindu-se la disputa marilor puteri europene în jurul unirii românilor, scria: "Nu te poți lupta împotriva viitorului". Napoleon al III-lea, contele Walewski, dirigitorul politicii externe franceze, Thouvenel, ambasadorul Franței la Istanbul, au fost principalii susținători, în reuniunile internaționale europene, ai unirii Principatelor române.

Implantarea națiunii române, cu atribute de unitate și independență, într-o Europă cu popoare ingenunchiate sau neunificate, spărgea tipare și contamina. După români, cu memorabilul act al Unirii din 24 ianuarie 1859, itali-

enii și germanii se vor constitui în state naționale, punând capăt pulverizării moștenite din Evul mediu, înregistrându-se în deceniile următoare activizarea luptei de eliberare și unitate a sârbilor, polonezilor, cehilor, grecilor, bulgarilor.

Unirea din 24 ianuarie 1859 are mari semnificații pentru viitorul unității și progresului poporului român, iar reprezentanții țării noastre au știut atunci să transforme cauza românească într-o cauză europeană.

Unitatea românească a avut un răsunet aparte în Franța unde, pe lângă cei amintiți, întâlnim ca susținători ai cauzei românilor pe H. Desprez, S. Girardin, T. Lefèvre, A. Lévy care în foruri academice, politice, în presă, cuvântă și scriu în favoarea românilor.

Gazeta franceză "Le pays" scria în februarie 1857: "Problema unirii Principatelor câștigă, în fiecare zi, teren în rândul populației românești cu toată presiunea pe care o exercită prezența trupelor austriece". Această presiune străină și falsificarea alegerilor în Moldova au dus la întâlnirea de la Osborne dintre Napoleon și regina Victoria, care vor decide repetarea alegerilor.

Presă europeană scria frecvent, în 1857, despre istoria românilor, despre actele politice românești și entuziasmul cu care populația Moldovei și Valahiei întâmpina pe unioniștii celor două Adunări ad-hoc. După verdictul

acestor Adunări, în vara lui 1858, reprezentanții marilor puteri europene s-au reunit la Paris, hotărând tot un compromis prin unirea celor două Principate românești cu doi domnitori, două guverne, două parlamente, două capitale. Nemulțumirea în Principate era generală. "Messenger du Midi", în toamna lui 1858, scria: "România a fost frustrată în speranțele sale legitime".

La deschiderea Parlamentului francez, în ianuarie 1859, Napoleon spunea: "Reconstruirea Principatelor Dunărene nu s-a putut termina decât după numeroase injecțiuni care au adus vătămări depline realizării a dorințelor lor cele mai legitime".

Românii și-au hotărât singuri UNIREA la 5 și 24 ianuarie. V. Place transmitea la Paris: "Am fost martorii unui fapt nemaivăzut când într-o adunare se alege un principe în unanimitate". H. Churchill transmitea din Iași: "Alegerea lui Cuza a creat un mare entuziasm aici. Se consideră că s-a făcut un mare pas spre unitate". "Journal des Debats" scria, după alegerea lui Cuza și ca domn al Valahiei: "Românii fac prin ei înșiși și fără a consulta Europa ceea ce cred că trebuie să facă". C. Cavour, imediat după 24 ianuarie, scria: "Unirea Principatelor și consultarea votului poporului este începutul unei ere noi în sistemul politic al Europei. Ele vor pregăti, prin triumful lor, unirea tuturor italienilor într-un singur corp". R. Benzi, reprezen-

tantul Sardiniei în Comisia Europeană, transmitea în mesajul său către guvernul din București: "Cinste vouă bravi români și buni prieteni... perseverați în nobila sarcină ce v-ați luat. Credeți-mă, ziua unității voastre e și a noastră, a italienilor care nu e așa departe. Pregătiți-vă fără larmă căci sunteți destinați a juca un rol mare și nobil".

La Viena, Unirea Principatelor a fost privită ca o înfrângere pentru Habsburgi. Consulul Austriei, K. Eder, consemna îngrijorat: "În Transilvania și în Banat sunt în pregătire mișcări revoluționare în favoarea unirii cu Principatele". Intelectuali și oameni politici români precum St. Golescu, C. Negri, D. Brătianu, V. Alexandri au fost trimiși în capitalele europene pentru a explica opțiunea și rațiunile românilor privind unitatea națională.

Unirea Principatelor s-a înscris în istoria Europei ca un important act de progres și ca o lovitură dată imperiilor absolutiste și forțelor retrograde ostile principiului revoluției franceze privind liberul consimțământ al naționalităților de a-și decide soarta.

În ziua alegerii sale ca domnitor și la București, Al. I. Cuza scria lui Napoleon al III-lea: "Astfel și-a găsit împlinirea de fapt această uniune completă pe care cele două țări au cerut-o de atâta vreme și pe care majestatea voastră a apărut-o cu demnitate în Consiliul Europei".

Evoluții pozitive în relațiile româno-germane

Prof. dr. ing. Florea DUDIȚĂ,
ambasador extraordinar și plenipotențiar al României în Germania

Mass-media germană a prezentat, în ultimii patru ani, o imagine a României falsă și apocaliptică. Pentru corectitudine, doresc să amintesc că România, o țară cu 23 milioane de locuitori, are o lungă și agitată istorie și o cultură bogată, care sunt puțin cunoscute în Germania. Pentru aceeași corectitudine trebuie evidențiat și faptul că relațiile româno-germane au o lungă istorie care deseori este uitată sau nu este luată în considerare.

Odată cu Revoluția din decembrie 1989, România s-a hotărât definitiv și pentru Europa. Au început eforturile sale pentru integrarea în structurile politice, strategice și economice vest-europene și euro-atlantice. România este conștientă că de succesul acestui proces depind în mare măsură cursul și rezultatele reformei. Integrarea în structurile europene nu este un scop în sine și nici nu reprezintă o alternativă la trecutul apropiat, ci este un proces rațional și necesar, care a început deja, pentru redefinirea rolului României pe continentul european. Pași importanți spre integrarea României în structurile amintite sunt semnarea, la 1 februarie 1993, a Acordului de asociere la Uniunea Europeană, admiterea în septembrie 1993 în Consiliul Europei și semnarea, ca prima țară est-europeană, a Tratatului cadru "Parteneriat pentru pace" cu NATO. După părerea mea, este greșit să se creadă că este suficient ca țările est-europene să se integreze într-o Europă de Vest neșchimbă și să se "europenizeze". În situația dată toți avem nevoie de inițiative noi. Pe drumul apropierei între Vestul și Estul Europei există și vor exista multe greutăți care nu vor putea fi soluționate decât printr-o colaborare judicioasă pe plan european.

În eforturile sale de integrare, România se bucură de sprijinul Republicii Federale Germania. România acordă relațiilor cu Germania o importanță mare și speră să obțină, în continuare, sprijin politic și economic. În acest context, mă bucur să pot sublinia bunele relații existente în toate domeniile și să scot în evidență stadiul relațiilor bilaterale. Dialogul politic s-a intensificat puternic în ultimul timp. Baza acestor relații, care pornește de la o lungă tradiție, este "Tratatul între România și Republica Federală Germania referitor la colaborarea prietenească și parteneriatul în Europa", care a intrat în vigoare la 21 decembrie 1993.

Tratatul stabilește cadrul general, pe bază de parteneriat european, în care se desfășoară relațiile politice, economice, culturale, științifice, consulare ș.a. Sunt reafirmate normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, dar sunt consacrate și norme noi. Cele două părți și-au exprimat, cu diverse ocazii, satisfacția de a fi încheiat un Tratat modern, la nivelul cerințelor actuale.

Un element specific al relațiilor dintre cele două țări, care ocupă un loc însemnat în dispozitivul Tratatului, îl constituie existența în România a unei minorități germane. În dorința îmbunătățirii condițiilor de viață ale acestei minorități, între cele două guverne există o colaborare strânsă. Funcționează o Comisie mixtă guvernamentală româno-germană pentru sprijinirea etnicilor germani în domeniul economico-social, precum și o Subcomisie mixtă pentru acordarea de sprijin în domeniile culturii și învățământului. De menționat că, atât

la stabilirea obiectivelor, cât și la transpunerea lor în viață, un rol important revine Forumului Democrat al Germanilor din România, care conlucrează strâns cu cele două guverne.

În Parlamentul român există două fracțiuni ale minorităților naționale. O fracțiune a UDMR și o fracțiune a celorlalte 13 minorități. Mă bucur să vă pot comunica că reprezentantul minorității germane este președintele al Comisiei pentru drepturile omului și minorități în Camera Deputaților. În problema minorităților, pentru România este valabil tot ce este și pentru Europa valabil. O lege a minorităților este pregătită. Pentru a reliefa cum sunt puse în aplicare prescripțiile din Constituție, doresc să citez un reprezentant al minorității germane care a afirmat că, în Europa, trebuie căutat ceva asemănător.

După Revoluția din decembrie 1989, Germania a făcut parte din țările care au acordat României cel mai substanțial ajutor, atât pe plan economic - umanitar, cât și în trecerea la economia de piață. De asemenea, în România își desfășoară activitatea fundațiile politice "Hans Seidel" și "Friedrich Ebert", care aduc o contribuție de seamă în domeniul edificării statului de drept și pregătirii cadrelor în cele mai diferite domenii.

După Revoluție au fost reluate contactele politice dintre cele două țări. În luna ianuarie 1990, a venit la București ministrul de externe Hans-Dietrich Genscher, urmat apoi de alți miniștri, deputați, membri ai conducătorilor principalelor partide. Pe linie parlamentară, contactele se desfășoară bine. Germania a fost vizitată de președintele Senatului și de președintele Camerei Deputaților. Urmează să viziteze România președintele Bundestagului, iar președintele Bundesratului a primit recent invitația de a efectua o vizită la București.

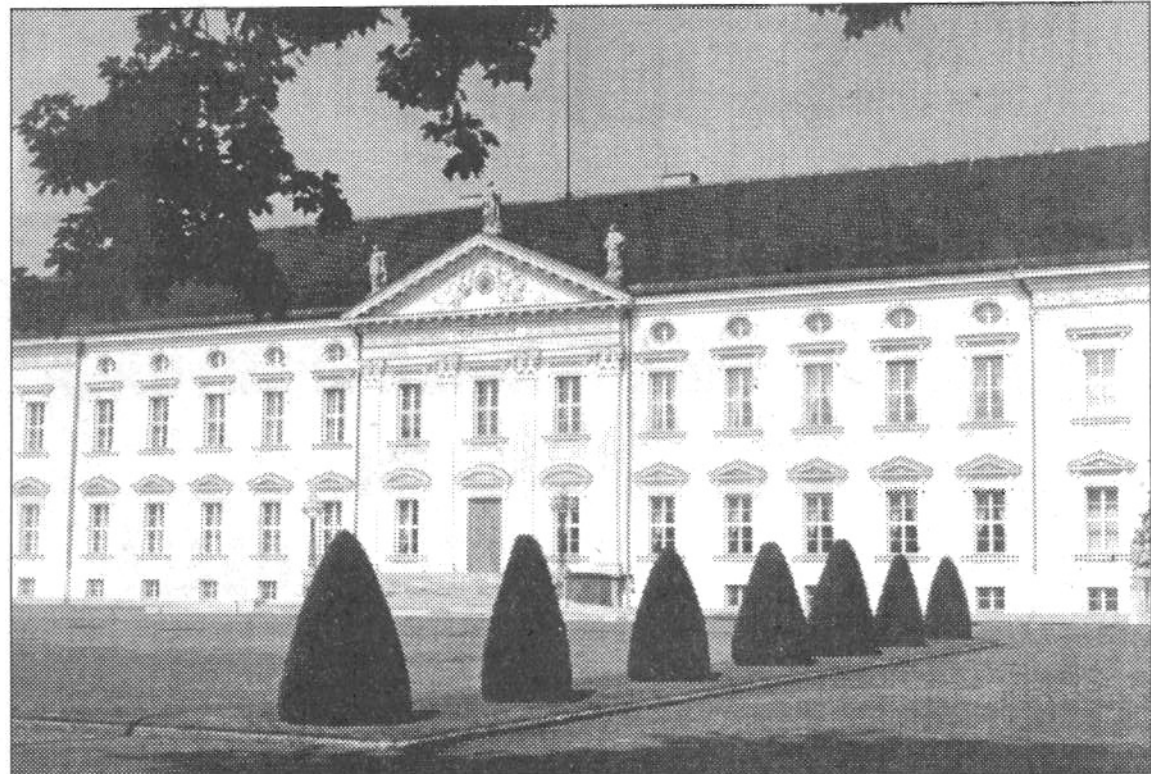
Mai puțin intense sunt, din păcate, contactele la nivel guvernamental. Dacă între ministerele de externe, apărării și muncii există contacte strâns, inclusiv la nivelul miniștrilor, nu același lucru se poate spune despre alte departamente, unde contactele sunt sporadice și de nivel mai scăzut. România dorește intensificarea și ridicarea nivelului contactelor și a făcut multe demersuri în acest sens.

România acordă o importanță aparte dezvoltării relațiilor directe cu landurile. Avem relații bune, tradiționale cu Bavaria, Renania de Nord-Westfalia și Baden-Württemberg. Ne străduim, de asemenea, să corectăm o greșeală de care se fac vinovate, de fapt, ambele părți. Este vorba de relațiile dintre România și noile landuri, atât de puternice în trecut, dar care, după schimbările din țara noastră și fosta Republică Democrată Germană, au fost neglijate. Este un potențial latent important, ce trebuie revigorat și multiplicat.

În această ordine de idei, menționăm că România va deschide în curând un consulat general la München și un consulat onorific la Hamburg. Deschiderea altor consulatelor onorifice, în diferite landuri, se află în atenția celor două părți.

Colaborarea militară româno-germană s-a desfășurat cu rezultate bune, în baza planului de dezvoltare a contactelor între armata României și Bundeswehr. În cursul anului 1992 a fost pusă de acord cu partea germană "Înțelegerea între Ministerul Apărării Naționale al României și

Ministerul Federal al Apărării al R. F. Germania cu privire la organizarea unor vizite oficiale și de lucru". În baza acestei înțelegeri, s-au efectuat, până în prezent, 25 de activități. Pentru anul 1995 sunt prevăzute 35 de activități reciproce. La 14 octombrie 1993, cu prilejul vizitei în Germania a ministrului român al apărării, a fost semnat "Acordul dintre Ministerul Federal al Apărării al R.F. Germania și Ministerul Apărării Naționale al României privind colaborarea în domeniul militar", prin care se stabilesc cadrul general de colaborare și

Palatul Belvedere din Berlin, viitoarea reședință a președintelui Germaniei - Roman Herzog

condițiile de desfășurare a acestora.

Relațiile economice dintre România și R.F. Germania au jucat un rol foarte important în ultimii 27 de ani, respectiv după reluarea relațiilor diplomatice dintre cele două țări, în anul 1967. În anul 1982, volumul schimburilor comerciale ale României cu Republica Federală Germania a atins cel mai înalt nivel, cca. 2 mld. dolari. Peste 65% din mașinile și utilajele care stau la baza industriei românești au fost importate din Germania. O serie de obiective industriale din România au fost realizate în colaborare cu firme de prestigiu din Germania, ca: MAN, Siemens, ABB, Krupp, Mannesmann, Ferrostaal ș.a. De asemenea, întreprinderi românești au colaborat cu o serie de firme germane, ca subfurnizoare, la realizarea unor obiective economice în Germania, sau în țere țări. De peste 10 ani, R. F. Germania deține, în mod constant, locul I în schimburile comerciale totale ale României, cu o pondere de peste 15%.

După schimbările radicale pe plan politic, economic și social, intervenite în România la sfârșitul anului 1989, schimburile comerciale dintre România și Germania au cunoscut o diminuare în anul 1990, iar începând cu 1991, până în prezent, s-au înregistrat creșteri constante, ajungând în 1993 la 1,7 mld., iar în 1994, pe pri-

mele 9 luni, s-au ridicat la cca. 1,5 mld. dolari (0,7 mld. export și 0,8 mld. import).

Oprirea scăderii producției industriale în țară, în ultima parte a anului trecut, și înregistrarea unor creșteri în unele sectoare, în cursul anului 1994, inclusiv măsurile de stimulare a exporturilor, precum și înlesnirile prevăzute în Acordul de asociere a României la Uniunea Europeană s-au reflectat și în volumul livrărilor către Germania, acestea crescând cu peste 57%, comparativ cu aceeași perioadă în anul 1993.

Investițiile de capital german în România au crescut de la 58,7 mil. dolari la finele anului 1993, la cca. 97,0 mil. dolari la 30 septembrie 1994, numărul societăților din România cu capital german sporind de la 3400 la peste 4000. În aceste condiții, Germania a trecut pe locul I atât după volumul capitalului investit, cât și după numărul societăților din România cu capital german.

În cursul ascendent al relațiilor culturale, artistice și științifice româno-germane, anul 1994 a constituit un moment de vârf. Ca argumente, în acest sens, pot fi amintite cantitatea și calitatea manifestărilor cultural-artistice românești, care au avut loc, în 1994, în R.F. Germania, gradul lor de reprezentativitate în ceea ce privește conturarea imaginii culturii românești. Este suficient să amintim că, în 1994, au avut loc trei manifestări complexe cuprinzând spectacole, concerte, expoziții, gale de film, lecturi literare, din categoria "Zilelor culturii românești" (Dortmund, Bonn, Wuppertal), ca și o serie de expoziții de excepție, dintre care amintim expoziția arheologică "Tezaur de 6000 de ani ale trecutului românesc", la Frankfurt/Main, vizitată de 50000

la Haga privind procedura civilă. Conform acestei înțelegeri, actele judiciare și extrajudiciare emise de către autoritățile competente ale uneia dintre state vor fi transmise pe cale directă. Înțelegerea urmează să fie ratificată de către cele două părți.

În domeniul acordării vizelor trebuie subliniat faptul că partea română a desființat unilateral obligativitatea vizelor pentru cetățenii germani posesori de pașapoarte diplomatice și de serviciu. Încercările părții române de a se ajunge la o înțelegere bilaterală în acest domeniu au rămas, până în momentul de față, fără rezultat. Se cuvine a fi subliniat faptul că, în conformitate cu Protocolul de aplicare a Acordului cultural pe anii 1993-1995, ambele părți acordă viză de scutire de taxe participanților la acțiuni de colaborare culturală, schimburi de elevi și studenți etc.

În România există multe greutăți, dar sunt convins că imaginea sumbră și catastrofală, chiar cu accente apocaliptice, prin care sunt uneori în mod intenționat prezentate greutățile, este nerealistă și foarte periculoasă, întrucât se dorește formarea unei impresii că România se află la marginea prăpastiei și că nu mai are șanse de a depăși criza. Nu trebuie să uităm că exagerarea, din motive politice, a greutăților economice produce o amplificare a greutăților care ne amenință, inclusiv pericolul destabilizării.

Revigorarea internațională a naționalismului, a controverșelor etnice violente și a exceselor extremismului sunt fapte care trebuie să neliniștească opinia publică europeană și pe politicieni. În acest context, România nu trebuie să ignore unele declarații și acțiuni revanșarde și redentist-șoviniste ale unor cercuri extremiste, precum și calomnierea poporului român,

de persoane și expoziția de pictură "Capodopere din Muzeul de artă din București", la Wuppertal. Pentru a crea un cadru diplomatic adecvat cursului ascendent al relațiilor culturale bilaterale, în momentul de față, se află în pregătire un nou Acord privind colaborarea în acest domeniu între România și R.F. Germania.

Și în domeniul colaborării științifice, urmează să se încheie, într-o perspectivă apropiată, o înțelegere între instituțiile care coordonează cercetarea din cele două țări, și anume Academia Română și "Deutsche Forschungsgesellschaft". Documentul va stimula colaborarea științifică, domeniu în care și România are resurse importante, în special în domeniul cercetării fundamentale.

Relațiile consulare româno-germane se întemeiază, în principal, pe convențiile multilaterale ratificate de ambele părți (Convențiile de la Viena din 1961 și 1963 cu privire la relațiile diplomatice și consulare, Convenția de la Haga cu privire la procedura civilă, Convenția de la New York vizând obținerea de pensii de întreținere în străinătate) și într-o măsură mai redusă pe acorduri bilaterale.

Este de menționat însă faptul că, la 14 iulie 1994, a fost negociat textul Acordului interguvernamental româno-german referitor la facilitarea asistenței juridice în baza Convenției de

întrucât aceste cercuri pun sub semnul întrebării nu numai tratatele de după al doilea război mondial, ci și pe cele de după primul război mondial. Spre norocul ei, România, în noua situație politică a Europei, nu mai are, pentru prima dată în istorie, în vecinătatea sa imediată o putere mondială, astfel încât riscurile, care ar rezulta dintr-o asemenea situație, nu mai sunt atât de mari ca înainte.

În momentul de față, România are cinci vecini, față de patru ca până de curând, printre care state ca Ucraina, Republica Moldova și Iugoslavia (Serbia și Muntenegru), care au luat ființă în ultimii trei ani. Și prin aceasta, România se vedește ca fiind un element de echilibru și continuitate în regiune.

Revoluția și reforma sunt noțiuni de referință pentru România:

- revoluție, întrucât reprezintă elementul esențial care a condus la căderea vechiului regim;

- reformă, deoarece acest proces cuprinde democrația politică, statul de drept și trecerea la economia de piață.

De la revoluție, prin reformă, la dezvoltare!

Din alocuțiunea rostită la Simpozionul "Relațiile germano-române", organizat la Universitatea din Bremen. (1994)

CRONICA IDEILOR

ȘCOALA ȘI CULTUL EFORTULUI

Acad. Radu P. VOINEA

Om de știință și, implicit, cadrul didactic din învățământul tehnic superior trebuie să aibă o serie de calități, printre ele figurând, în primul rând, **inteligenta**. Trebuie precizat însă că inteligența nu este, cum se crede de obicei, capacitatea de a rezolva probleme. În primul rând, un om inteligent se cunoaște după modul cum își pune problemele și după capacitatea de a face față la situații inedite, neașteptate. Profesorul Kapița, unul dintre marii fizicieni ruși contemporani, avea obiceiul la examen să-i lase pe studenți nesupravegheați la lucrarea scrisă, apoi îi chema pe câte unul în cabinetul său și, în legătură cu teza, le pune cele mai neașteptate întrebări, la care studenții nu puteau răspunde decât dacă se pregătiseră temeinic. Inteligența este gândire și gândirea nu se perimează; doar cunoștințele se perimează. Privind paleta unor morți cu făcaie (la Muzeul Tehnic din München există o veche moară cu făcaie românească) și paleta unei turbine Pelton moderne, ne putem da seama cât de profundă a fost gândirea meșterului care a scobit în lemn cu cuțitul forma paletei, fără să cunoască matematici moderne, și, implicit, cât de perenă este gândirea, în ciuda progresului tehnic realizat. Evident, și inteligența lipsită de cunoștințe profunde este sterilă, ca și o simplă acumulare de cunoștințe lipsită de inteligență, această din urmă situație fiind analoagă unei stive de cărămizi fără mortar care se năruie la primul impuls. Inteligența poate fi comparată cu cimentul care leagă rândurile de cărămizi, dând rezistență zidului.

O altă calitate este **capacitatea de efort, de concentrare**. Tineretul trebuie convins că marile descoperiri, marile invenții nu se pot realiza decât cu prețul unor mari eforturi, al unei concentrări deosebite în cercetare. Din acest punct de vedere nu pot să fiu de acord cu unele emisiuni pentru tineret ale Televiziunii române care sugerează că s-ar putea obține rezultate spectaculoase în cercetarea științifică fără efort, ca să nu mai vorbim de unele articole publicate în reviste, în care erau prezentate cealuri care vindeau cancerul, automobile care foloseau drept combustibil aerul și așa mai departe. Școala trebuie să fie locul în care se învață cultul efortului. Din acest punct de vedere nu pot fi de acord nici cu școala americană care, în învățământul elementar, pune semnul egalității între școală și joacă, distracție. Firește, nici școala rigidă din "Amintirile" din "copilărie" ale lui Creangă nu este o soluție, dar nu se poate renunța la efort.

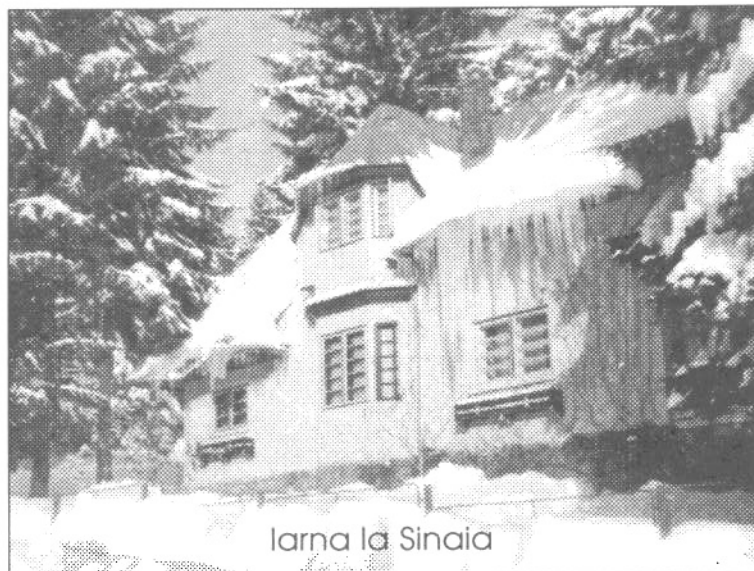
Firește, concentrarea este o calitate, dar concentrarea împinsă la extrem, respectiv distrarea a făcut adesea din omul de știință obiectul multor glume. Îmi amintesc de una dintre ele, se pare autentică. Un chimist mergea pe stradă reflectând profund. La un moment dat a întâlnit

un elev al lui, care l-a salutat respectuos. Trezit din reveria lui, chimistul îi spune elevului: "Nu știu ce am astăzi că șchioapăt". Elevul îi replică: "Pentru că mergeți cu un picior pe trotuar și cu celălalt pe caldarâm".

O altă calitate a omului de știință și implicit a cadrului didactic universitar este **imaginația creatoare**. De regulă, în fața unui fenomen nou, omul de știință, și nu numai el, nu dispune, pentru a-l explica, într-o primă fază, decât de arsenalul de cunoștințe, de instrumentele de investigare existente în momentul observării fenomenului. George Moisil, fratele academicianului Grigore Moisil, scria: "De ce să rădem de oamenii primitivi care credeau că atunci când avea loc o eclipsă de lună, vârcolacii mănâncă luna.

Cu cunoștințele lor de atunci, ei văzuseră un fenomen similar doar când o fiară sălbatică își devora prada și încercau o explicație în cadrul acestor cunoștințe. De ce să nu rădem și de Rutherford care a imaginat atomul ca un sistem solar". Este necesar un instrumentar nou, rezultat al unui efort de imaginație, de cele mai multe ori deosebit de mare pentru a interpreta corect noul fenomen. F.B.S. Haldane spunea: "Universul este mai ciudat nu numai decât ne imaginăm, ci mult mai ciudat decât ne-am putea imagina vreodată".

Om de știință, ca și cadrul didactic universitar, trebuie să fie în plus și un om cu o frumoasă **cultură generală** și aceasta nu numai pentru întregirea personalității lui, ci și pentru activitatea sa de cercetare. Pare ciudat, dar Einstein mărturisea adesea că la descoperirea teoriei relativității i-au folosit mai puțin tratatele de fizică clasică și într-o mare măsură romanele lui Dostoievski, deoarece atunci când a trebuit să renunțe la noțiunile clasice de spațiu și de timp, Einstein a trecut prin stări sufletești contorsionate, cum numai în romanele lui Dostoievski se întâlneau. Wolfgang Pauli, la rândul său, afirma: "Muzica mi-a înlesnit să-mi vină cele mai multe idei". În sfârșit, l-aș cita și pe celebrul constructor de avioane rus A. Yakovlev, care, vorbind despre Ceaicovschi, îl numea "coautorul nostru".

Iarna la Sinaia

Europa, se enunță oarecum aceeași idee: "Se împlinesc 500 de ani, de când Columb, așa cum se obișnuiește a se spune, a descoperit o nouă lume, ceea ce nu înseamnă însă că pentru europeni America valora realmente ca o lume **sui generis**; căci Europa însăși semnifică pur și simplu lumea. Chiar și descoperită, noua lume înceta deja în felul acesta să fie în mod similar o lume, chiar una a parte. Alteritatea ei a fost astfel zdruncinată din temelii; căci, în realitate, se <<descoperise>> doar o lărgire a cosmosului occidental, sub aspectul valorizării lui pentru exploatarea și stăpânirea naturii și a omului". Cu toate eforturile de a reduce totul la orizontul european - se spune mai departe - prin puterea militară și sistemul colonial îndeosebi, europenii au fost, totuși, situați în fața unei "a treia" sau chiar a "patra" lumi; aceasta contrasta în mod izbitor cu tendința de a păstra, cel puțin la nivelul elementelor de bază, "o societate mondială", care, oricum, nu mai era "întreaga lume".

Tocmai această dificultate, vizând schimbarea de perspectivă, încearcă să o interpreteze studiile din volumul *Neue Welt und Europa*, abordând o tematică semnificativă: "Pe calea către o societate mondială"; "Gândirea europeană la depășirea granițelor"; "Formațiunile de conflicte emergente"; "Interculturalitatea și morfologia unei culturi mondiale"; "Fin du siècle - Europa în pragul societății mondiale"; <<Esenta>> dependenței: dominația burgheziilor subdezvoltate de către cele foarte dezvoltate"; "Un mic tur de orizont de-a lungul istoriei culturii lumii noi" ș.a.

Diversitatea tematică e grăitoare și în sensul înglobării problemelor centrale ale lumii de astăzi, ale căror rezolvări constituie tot atâtea dificultăți. Căci "depășirea granițelor", chiar motivată prin nevoia de interculturalitate, în direcția unei "culturi mondiale" rămâne o mare dificultate (deși este căutată "în rețeaua globală a culturilor", adică păstrându-se pluralitatea). Motivarea invocată - obiectivul "etico-umanist" al realizării "drepturilor omului pe toate planurile" - întâlnește fenomenul "europenizării omenirii", relevat în lucrare, care,

se pare, nu-i doar o simplă tendință!

De aici și rezervele, (sau chiar frecvențele criticii) la adresa unei "filosofii globale". Așa cum remarca autorul studiului despre "interculturalitate", "până când o atitudine ce face necesară cultura mondială nu-și află o formă corespunzătoare în planul voinței umane, discursurile despre o politică planetară rămân simple declarații. Fără acest suport, universalismul drepturilor omului rămâne doar o revendicare de principiu". O "cultură mondială" se poate realiza - continuă autorul - numai "prin eforturi morale" și ea conduce "la chibzuință teoretico-gnosologică și la toleranță"; "intellectul uman sănătos ridică pretenția la demnitatea personală a omului și la drepturile acestuia", iar "cel ce afirmă spiritul culturii mondiale trebuie să satisfacă această cerință și să o lase să se realizeze".

Un "rămas bun de la modernitate", de la "modelul clasic" al omului și al organizării colectivităților umane este implicat în această "depășire a granițelor". Din păcate, cu sacrificarea a ceea ce, în epoca modernului, constituia o formă de echilibru și de armonizare prin diferențiere (afirmarea culturilor naționale și, în genere, a unei mari diversități socio-culturale). Care ar fi soluția ori "calea salvării"? Greu de întrezărit! Reflectând pe marginea unei scrieri a lui Stephan Toulmin (*Kosmopolis. Die unbekannte Ausgaben der Moderne*, 1991), unul dintre autori (F. Duque) scrie: "Căci nu mai avem astăzi, se pare, nici un univers și nici un locus, ci un multivers, o rețea multiformă în mișcare. Din punct de vedere telematic și informatic, zidurile <<casei>> modernului au fost sfărâmate... și s-a pus în mișcare o împletitură mass mediatică: orașul nu se mai află în tinuturi îndepărtate, ci se îndepărtează de el însuși... În cele din urmă, avem astfel haos și nu mai avem cosmos, iar aceasta întretine și necesită, în mod paradoxal, prestația unui studiu socio-tehnic hipercomplex... E prea târziu să propunem revenirea cosmosului, prea târziu chiar să deplângem pierderea lui".

EUROPA: "MOȘTENIREA SPIRITUALĂ" ȘI "FILOSOFIA GLOBALĂ"

Prof. dr. Alexandru BOBOC, membru corespondent al Academiei Române

Preocuparea de a studia și înțelege lumea istorică a continentului nostru, sub denumirea "Europa", rămâne departe de a constitui o noutate a prezentului. Încă în secolul al XIII-lea, apoi mai hotărât în epoca Renașterii și a Umanismului (îndeosebi la Erasmus) și nu mai puțin în secolele al XVII-lea și al XVIII-lea (îndeosebi la Leibnitz și la gânditorii din perioada "luminilor") se enunța ideea că Europa nu este o stare geografică, ci, în principal, o unitate culturală.

Dar de la idee la faptă calea de străbătut s-a lăsat destul de greu întrezărit! De aici, insistența cu care survine azi, într-un moment de cumpănă a timpurilor, o dublă preocupare: pentru "moștenirea spirituală" a Europei și pentru configurarea efectivă a acesteia la nivelul intereselor (materiale și morale) care centrează viața popoarelor în lumea de azi. Pentru referire am ales două volume recente, semnificative: *Neue Welt und Europa (O nouă lume și Europa)*, Ed. L. Lambrecht/ Fr., Tomberg, Meiner, Hamburg, 1993 și *Das geistige Erbe Europas (Moștenirea spirituală a Europei)*, Ed. M. Buhr, Napoli, Vivarium, 1994.

Primul volum e dominat de ideea unei "societăți mondiale", cel de-al doilea - de "moștenirea spirituală a Europei". Deși aparent despărțite, studiile din cele două scrieri rămân totuși unite prin orientarea tematică și finalitatea demersului teoretico-interpretativ. În acest sens, ar

fi de menționat un text de mare cuprindere: "Fiecare dintre noi - scrie Xavier Tilliette (un mare cărturar, un "european" ca atare, celebru istoric al filosofiei și al culturii europene în genere) - este conștient de faptul că pentru a construi Europa nu-i de-ajuns doar o voință politică. Nu se pot șterge cu buretele atâtea secole de istorie... Fără sufletul ce abia se face simțit al unui spirit european este de neconceput o viață politică în comun. Necesară și astfel indispensabilă, noua construcție politică nu și-a aflat încă veritabilul său concept". (*Das geistige Erbe Europas*).

Sub genericul "O nouă lume și Europa" în lucrarea *Neue Welt und*

REVISTA
OPINIA NAȚIONALĂ
TIPOGRAFIA **FED**
TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:
Camelia BOSTAN
Costul unui abonament trimestrial este de 3 000 lei. Plata abonamentelor se face prin mandat postal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația "România de Măine", Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B.. Abonamente se pot face și prin oficiile poștale din întreaga țară.
Revista "OPINIA NAȚIONALĂ" se află înscrisă în Catalogul de presă "RODIPET" la poziția 2111.
Citorii din străinătate se pot abona prin "RODIPET" S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Piața Presei Libere nr.1, Sect.1, București - România.
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon: 330.68.45